

The Diak logo is located in the top right corner of the page. It consists of the word "Diak" in a bold, pink, sans-serif font. The background of the page features a large, abstract graphic of overlapping pink and white curved shapes.

Mari Linnala

Ella Pihkala

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto

Sosionomi (AMK)

Diakoniatyö

Varhaiskasvatuksen opettajan virkakelpoisuus

Opinnäytetyö, 2020

KASVUN KANSION KEHITTÄMINEN PORIN ENSI- JA TURVAKODILLE

TIIVISTELMÄ

Mari Linnala, Ella Pihkala

Kasvun kansion kehittäminen Porin ensi- ja turvakodille

86 s.

3 liitettä

Syksy, 2020

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Sosiaali- ja terveystieteiden ammattikorkeakoulututkinto

Sosionomi (AMK), diakoniatyö ja varhaiskasvatuksen opettajan virkakelpoisuus

Toiminnallinen työelämää kehittävä opinnäytetyö toteutettiin yhteistyössä Porin ensi- ja turvakodin kanssa. Tarkoituksena oli kehittää jo olemassa olevaa kasvun kansiota yhtenäisemmäksi kokonaisuudeksi. Tavoitteena oli luoda kasvun kansio, joka tukee lapsen ja vanhemman vuorovaikutusta sekä Ensikodin päiväryhmän toimintaa. Aineistonkeruumenetelmänä on käytetty haastattelua, havainnointia ja kirjallisuuskatsausta.

Ensi- ja turvakotien liitto on valtakunnallinen lapsi- ja perhejärjestö. Järjestön tavoitteena on tukea lapsia ja perheitä, jotka elävät hankalissa olosuhteissa. Päiväryhmässä jokainen vanhempi saa täytettäväksi kasvun kansion. Opinnäytetyön valmis tuotos on kehitetty kasvun kansio, joka löytyy liitteistä.

Opinnäytetyössä suurimpana näkökulmana on vanhemmuuden tukeminen, joka on voimavarojen ja osallisuuden vahvistamista. Vanhemmuus on vuorovaikutusta, läsnäoloa ja turvallisuuden tunteen luomista lapselle. Jokainen lapsi on yksilö, joten on tärkeä luottaa omaan kykyyn toimia vanhempana. Kiintymyssuhde alkaa kehittymään heti lapsen synnyttyä ja sen laadun määrittää se, kuinka hyvin aikuinen vastaa lapsen tarpeisiin.

Kasvun kansio on portfoliotyöskentelyä. Portfolioon kootaan ja kerätään aineistoa sekä se kertoo tekijänsä persoonallisuudesta, erilaisista elämänvaiheista ja historiasta.

Opinnäytetyössä on pohdittu diakoniatyön ja varhaiskasvatuksen näkökulmaa. Pohdinnassa käsitellään ammatillisen identiteetin vahvistumista ja siinä on käyty läpi opinnäytetyöprosessia eettisestä ja kriittisestä näkökulmasta.

Asiasanat: kasvun kansio, vanhemmuuden tukeminen, ensi- ja turvakoti, kehittämisshanke

ABSTRACT

Mari Linnala, Ella Pihkala

Development of a growth folder for Pori Mother and Child Homes and Shelters

86 pages

3 appendices

Autumn, 2020

Diaconia University of Applied Sciences

Bachelor's Degree Programme in Social Services

Option in Diaconal Work

Option in Early Childhood Education and Care

Bachelor of Social Services

This functional thesis was created to develop the working environment of the Mother and Child Homes and Shelters of Pori. The aim of this thesis was to develop an already existing growth folder into a more cohesive one. The goal was to create a folder that supports interaction between the parent and the child and helps with the working environment of the Mother and Child Homes day group. The data collection method was interview, observation and literature review.

The Federation of Mother and child homes and shelters is a nationwide child welfare organization that helps children and families in difficult and insecure situations. Every parent in the day group will be given a growth folder to fill. The developed growth folder can be found in the attachments of the thesis.

The main aspect of the thesis is to support parents by strengthening the parents' resources and involvement. Parenting is an interaction: being present and creating a sense of security for the child. As every child is an individual, it is important to trust one's ability to be a parent. The attachment relationship between the parent and the child starts to develop instantly after the birth of the child and its quality is determined by how the adult responds to the child's needs.

The growth folder contains portfolio work. The portfolio compiles and gathers material from the author's life; it is a collection of the author's personality, different life stages and history.

The perspective of diaconal work and early education has been taken into account in the thesis. The strengthening of professional identity as well as ethical and critical perspective of the thesis is discussed in the end of the thesis.

Keywords: Growth folder, parenting support, Mother and Child Homes and Shelters, development project

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	4
2 ENSI- JA TURVAKOTI	5
3 KEHITTÄMISPAINOTTEINEN OPINNÄYTETYÖ, LÄHTÖKOHDAT JA TAVOITTEET	6
3.1 Kehittäminen, tavoitteet ja rajaus.....	7
4 VANHEMMUUDEN TUKEMINEN.....	10
4.1 Vanhemmuus.....	10
4.2 Vanhemman ja lapsen kiintymyssuhde.....	12
4.3 Tuki	14
4.4 Voimavaralähtöinen työskentely	17
4.5 Osallisuus	19
5 PORTFOLIO JA KASVUN KANSIO	20
5.1 Kasvun kansio menetelmänä.....	21
5.2 Havainnointi ja arviointi.....	23
5.3 Dokumentointi	25
6 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUMINEN.....	26
6.1 Aineistonkeruumenetelmät	27
6.2 Aineistonkeruu	29
6.3 Kasvun kansio.....	30
7 POHDINTA JA ARVIOINTI	32
LÄHTEET.....	37
LIITE 1. Haastattelu Porin Ensi- ja turvakodin työntekijöille	42
LIITE 2. Tutkimuslupa	43
LIITE 3. Kasvun kansio.....	44

1 JOHDANTO

Opinnäytetyömme on toiminnallinen, työelämälähtöinen kehittämishanke, jonka toimeksiantajana on Porin ensi- ja turvakotiyhdistys ry. Opinnäytetyömme tarkoituksena on kehittää Porin ensi- ja turvakodin kasvun kansiota, jota he käyttävät päiväryhmä Esikossa. Tavoitteenamme on luoda käytännöllinen työväline arkeen tukemaan ryhmän toimintaa ja tavoitteita. Diakonia-ammattikorkeakoulun opinnäytetyöt ovat aina työelämän yhteistyökumppanin kanssa tehtyjä työelämää kehittäviä hankkeita (Valtonen ym., 2020).

Löysimme opinnäytetyömme aiheen syksyllä 2018 Porin kampuksella järjestetyssä opinnäytetöitä koskevassa yhteistyötapauksessa, OSKE-torilla, jossa vakiintuneet Porin kampuksen työelämän yhteistyötahot toivat tarjolle omia aiheita. Opinnäytetyömme aihe on lähtöisin työelämän yhteistyötahon omista tarpeista ja se on omaa ammatillisuuttamme kasvattava.

Päiväryhmän toiminnan keskeinen tavoite on tukea vauvan hyvinvointia sekä perheen arkea. Arkea voidaan vakauttaa esimerkiksi vahvistamalla lapsen ja vanhemman varhaista vuorovaikutusta, tukemalla vauvan iänmukaista kasvua ja kehitystä, etsimällä yhdessä arkeen rytmiä ja rutiineja sekä tuomalla perheelle iloa sekä voimavaroja. (Ensi- ja turvakotienliitto, i.a.-a.) Kehittämistyötä tehdessä haastattelimme työntekijöitä ja pidimme yhdessä palaverieita, joiden pohjalta aloimme kehittää kansiota. Saimme työtä tehdessämme myös kattavaa palautetta Porin ensi- ja turvakodin ohjaajilta.

Kirjallinen raporttimme koostuu teoriaosuudesta, opinnäytetyöprosessin kuvauksesta sekä pohdinnasta. Ensimmäisessä teoriaosuudessa käymme läpi vanhemman tukemista, johon kuuluvat osallisuus, lapsen ja vanhemman välinen vuorovaikutus, kiintymyssuhde ja voimavara- ja työelämästä lähtöinen työskentely. Toisessa teoriaosuudessa kerromme kasvun kansiota portfoliotyöskentelynä, sen hyötyjä ja haasteita sekä työskentelyn menetelmiä. Käymme läpi myös havainnointia, arviointia ja dokumentointia. Kappaleessa kuusi käymme tarkemmin läpi proses-

simme, johon kuuluvat aikataulutus, menetelmät sekä työmme lopputulos kokonaisuudessaan. Pohdinnassa käsittelemme omaa ammatillista kasvuamme prosessin aikana, pohdimme eettistä näkökulmaa sekä opinnäytetyömme lopputulosta ja sen onnistumista.

2 ENSI- JA TURVAKOTI

Ensi- ja turvakotien liitto on valtakunnallinen lapsi- ja perhejärjestö. Liiton tarkoitus on auttaa ja tukea lapsia sekä perheitä, jotka elävät haastavissa olosuhteissa. Liitto tarjoaa apua erilaisten vaikeuksien keskelle, kuten erotilanteisiin tai perheväkivaltaan puuttumiseen. Toimintaan kuuluu ensi- ja turvakotien lisäksi matalan kynnyksen ryhmiä, erokahviloita ja chat-palvelu. (Ensi- ja turvakotienliitto, i.a.-b.)

Porin ensi- ja turvakotiyhdistys ry perustettiin 1945, ja se luokitellaan voittoa tavoittelemattomaksi lastensuojelujärjestöksi. Toimintaansa ohjaaviksi arvoiksi yhdistys on määritellyt sen, että heillä väkivaltaa vastustetaan, yksilöllisyys ja erilaisuus hyväksytään, yksilön itsemääräämisoikeutta kunnioitetaan sekä tasa-arvoa, perhekeskeisyyttä, lapsilähtöisyyttä ja ammatillisuutta arvostetaan. (Porin ensi- ja turvakoti yhdistys ry, i.a.-a.)

Porin ensi- ja turvakoti yhdistys ry toimii Porissa Tiilimäellä. Turvakodilla on seitsemän perhepaikkaa sekä kuusi ohjaajaa, paikka mielletään kodinomaiseksi ja se sisältää asiakkaalle oman huoneiston sekä yhteiset tilat. Yhteisissä tiloissa on käytössä esimerkiksi keittiötilat, pyykkitila sekä lapsille leikkipaikka. Turvakodin tavoitteina on tarjota turvaa, suojelua ja luotettavaa keskusteluapua asiakkaille. Ohjaajat ja sosiaalityöntekijät tukevat vanhempia ja lapsia sekä yhdessä he yrittävät keksiä ratkaisuja perheen tilanteisiin sekä kartoittavat jatkotuen tarvetta. (Porin ensi- ja turvakotiyhdistys ry, i.a.-b.)

Päiväryhmä ideana sai alkunsa, kun vuonna 1991 Sipoon Sopukassa pidettiin ensimmäinen perhekuntoutuskurssi, joka oli menestys. Ensi- ja turvakotien liitolla oli päiväryhmätoiminnan takana ajatus siitä, että pitkäkestoisella, tehokkaalla ja suunnitellulla työllä pystyttäisiin auttamaan perhettä, jonka toimintatavat aiheuttavat kriisejä. Sopukassa pidetyn kurssin jälkeen toimintaa haluttiin tuoda arkeen, lähemmäs perheitä, kuitenkin pitäen Sopukassa pidetyn kurssin osana toimintaa. Ensimmäinen päiväryhmä aloitti Helsingin ensikodilla vuonna 1995. (Kalavainen, 2005, s. 9–11.)

Päiväryhmä on kuntouttavaa vauvaperhetyötä, joka on suunnattu vauvaa odottaville perheille ja alle 3-vuotiaiden lasten vanhemmille sekä lapsille. Päiväryhmään hakeutumisen taustalla voi olla vanhemman mielenterveysongelmat, monet kasautuneet ongelmat tai vauva arjen kokeminen haastavana. Päiväryhmän toiminta on ammatillista ohjaamista sekä vertaisryhmätoimintaa. Työskentelyä tehdään niin ryhmissä, kuin yksilöohjauksessa. Suomessa päiväryhmiä toimii yhdeksästä paikkakunnalla, jotka kaikki pitävät intensiiviviikot Sipoon Sopukassa. (Ensi- ja turvakotienliitto, i.a.-a.)

3 KEHITTÄMISPAINOTTEINEN OPINNÄYTETYÖ, LÄHTÖKOHDAT JA TAVOITTEET

Diakonia-ammattikorkeakoulussa opinnäytetyö on tutkimuspainotteinen, kehittämispainotteinen tai osasuorituksista koostuva. Näistä me valitsimme kehittämispainotteisen opinnäytetyön, joka on käytännön toiminnan ohjeistamista, opastamista, toiminnan järjestämistä tai kehitystyötä. Kehittämispainotteisen opinnäytetyön raportti sisältää aiheen keskeistä teoriaa sekä siinä esitellään toiminnan tavoitteet, suunnittelu, toteutus ja arviointi. (Valtonen ym., 2020.)

Halusimme tehdä opinnäytetyömme aiheesta, joka olisi tarpeellinen sekä ajankohtainen. Koemme kasvun kansion kehittämistyön hyväksi aiheeksi, koska se

tulisi myös tukemaan ammatillista osaamistamme niin diakoniatyössä kuin varhaiskasvattajana.

Diakoniatyöntekijän ja varhaiskasvattajan on kohdattava työssään erilaisia perheitä ja perhemuotoja. Heidän on tiedettävä tukimuodoista, joita kunta, yksityinen- ja kolmas sektori järjestävät sekä heidän on osattava ammatillisesti ohjata perheitä näiden tukien piiriin. Diakoniatyöntekijät ja varhaiskasvattajat järjestävät erilaista toimintaa, jossa voimavaralähtöinen työskentely ja osallisuus ovat keskeisessä roolissa. Kasvun kansion kehittämisen myötä voimavaralähtöinen työskentelymme kehittyi ja opimme uusia toimintatapoja, joita hyödyntää tulevaisuudessa. Opinnäytetyön myötä tutustumme perheiden eri toimintamuotoihin, joka auttaa meitä tulevaisuudessa ohjaamaan perheitä ammatillisesti.

Saimme aiheen syksyllä 2018 Porin kampuksella järjestetyssä opinnäytetöitä koskevassa yhteistyötapahtumassa, jossa vakiintuneet Porin kampuksen työelämän yhteistyötahot esittivät omia aiheitaan. Opinnäytetyömme aihe on lähtöisin työelämän yhteistyötahon omista tarpeista. Olimme yhteyttä Porin ensi- ja turvakotiin keväällä 2019, jolloin sovimme tapaamisen päiväryhmän ohjaajan kanssa. Tapaamisessa saimme materiaaleja ja neuvoja, miten kansiota voisi lähteä rakentamaan sekä saimme kattavan tietopaketin Ensi- ja turvakodin päiväryhmästä ja sen toiminnasta. Ensi- ja turvakodin johtoryhmä kokoontui kesäkuussa 2019, jolloin opinnäytetyömme tutkimuslupa hyväksyttiin. Tutkimuslupahakemuksemme löytyy opinnäytetyön liitteistä. Hakemuksesta on poistettu meidän sähköpostiosoitteemme sekä opinnäytetyömme ohjaavien opettajien nimet, sähköpostiosoitteet ja puhelinnumerot tietosuojan takia.

3.1 Kehittäminen, tavoitteet ja rajaus

Kirjallisen työn tavoitteena on antaa opiskelijalle valmiutta soveltaa ja käyttää koulussa oppimaansa tulevaisuudessa. Opinnäytetyön tarkoitus on kehittää opiskelijan kriittistä näkökulmaa sekä rakentaa myös eettisen pohdinnan valmiutta.

(Diakonia-ammattikorkeakoulu, i.a.) Kasvun kansiomme tavoite on vahvistaa lapsen ja vanhemman välistä vuorovaikutusta ja vanhemman osallisuutta sekä tukea päiväryhmän toimintaa. Kasvun kansiota käytetään päiväryhmässä läpi kauden, sen avulla käsitellään niin arkea kuin juhlapyyhiä.

Teimme päiväryhmän ohjaajille kyselylomakkeen, jonka perusteella aloitimme kokoamaan haluttuja pääpiirteitä kansioon. Kasvun kansio on päiväryhmän yksi työmenetelmistä, joka tuo erilaisia puheenaiheita esille aikuisten hetkessä. Tarkoituksena on, että asiakkaat tekevät kansiota oman näköisen, sen saa koristella itse ja siihen saa liittää haluamiaan kuvia mukaan. Päiväryhmän ohjaajien toiveena oli, että kansio herättäisi aikuisissa ajatuksia ja saisi heidät pohtimaan omaa lastaan sekä lapsen kehitystä ja tarpeita.

Kehitimme kasvun kansiota niin visuaalisesti kuin sisällöllisesti. Rakensimme opinnäytetyömme meille tutussa suunnittelumallisovelluksessa Canvassa, jossa pystyimme käyttämään monia erilaisia fontteja, kuvia ja värejä. Emme halunneet valita kuvittamiseen ja teksteihin yhtä tiettyä teemaa, vaan käytimme kansiossa erilaisia tyylejä, kuitenkin pitäen kansion ulkoasun selkeänä. Kasvun kansion kuvitusta suunnitellessamme pohdimme tekijänsuojaoikeutta. Käytimme kuvitukseen vain sellaisia kuvia, joita meillä on lupa käyttää. Käyttämämme kuvat ovat suurimmaksi osaksi Canva sovelluksesta, mutta olemme myös saaneet kuvia tuttavaltamme ja tehneet niitä itse. Näin saimme kansioon juuri sellaisia kuvia, kuin tahdoimme. Halusimme rakentaa kauniin, päivitetyn kokonaisuuden, jota voi käyttää mahdollisimman pitkään. Luovuttaessamme kasvun kansion päiväryhmän käyttöön annamme heille kansion muokkausoikeudet, jos he niin haluavat. Tämä mahdollistaa kansion muokkaamisen tulevaisuudessa, jos siihen halutaan lisätä tiettyjä aiheita tai vaihtoehtoisesti, jos kansiota halutaan poistaa jotain. Tällöin ei tarvitse rakentaa kokonaan uutta kokonaisuutta, vaan vanhaa mallia pystytään tarpeen vaatiessa muokkaamaan.

Rakentaessamme kansion sisältöä otimme malleja erilaisista kasvun kansioista, vauvakirjoista sekä pohdimme, miten saamme kysymysten avulla vahvistettua vanhemman ja lapsen välistä vuorovaikutusta. Haluamme, että kansio sopii ulkonäöllisesti jokaiselle vanhemmalle ja lapselle. Sivuja löytyy esimerkiksi

äidille, isälle sekä isovanhemmille. Kansion kysymykset on myös määritelty niin, että niitä voi täyttää sukupuolineutraalisesti.

On tärkeää, että vanhemmille tulisi näkyväksi, mitä kaikkea lapsen kanssa voisi tehdä. Kansiossa on kysymyksiä, jotka viittaavat vanhempaan ja lapseen “mitä me aiomme tehdä” ja “mitä me haluaisimme tehdä”, jolloin vanhempi joutuu pohtimaan päivän kulkua ja aktiviteettejä myös lapsensa näkökulmasta. Päiväryhmän ohjaajat ovat suuressa roolissa kansion täyttämisestä ja he pystyvät antamaan ammatillisesti tukea sekä ideoita, jotka vahvistavat perheen arkea. Kansioon tulee myös osiot, jossa lapsi kasvuun saa tietää oman perheensä ja sukunsa historiasta ja omista juuristaan. Lapsen tärkeimmät henkilöt, kuten isovanhemmat saavat myös täyttää kansiota ja muistella omia lapsuusmuistojaan.

Heti kehittämistyön saatuaamme aloimme pohtimaan aiheemme rajausta. Koimme helpommaksi ja selkeämmäksi, jos saisimme rajattua aiheen tarpeeksi sopivaan mittakaavaan. Opinnäytetyössä aiheen rajaaminen on yksi tärkeimmistä vaiheista, sen ei välttämättä heti alussa tarvitse olla lopullinen. On kuitenkin helpompaa käsitellä pientä ja hyvin rajattua aihealuetta. Huolimattomasta rajauksesta aihe ja näkökulmat saattavat laajeta, jolloin opinnäytetyötä on hankalampi tehdä. (Kajaanin ammattikorkeakoulu, i.a.-a.)

Kohdejoukkomme työlle olivat Ensi- ja turvakodin päiväryhmän vanhemmat, heidän lapsensa sekä päiväryhmän työntekijät. Pyrimme rakentamaan kasvun kansiota lapsen ja vanhemman vuorovaikutuksen sekä osallisuuden näkökulmasta, jolloin itse kansion täyttäminen pystyisi herättämään vanhemmissa tietynlaisia tunteita.

4 VANHEMMUUDEN TUKEMINEN

Lapsen kasvua ja kehitystä voidaan kuvata luovana prosessina, joka vaatii aikuiselta vanhemmuutta. Vanhemmuus ja kasvattaminen ovat eräänlaisia palvelutehtäviä, jossa aikuinen asettuu käytettäväksi lapselleen. Kasvattamisessa ja vanhemmuudessa aikuinen antaa lapselle käyttöön kaikkea, mitä hän itse omaa. (Hellsten 1999, s. 9.) Keskinen ja Virjosen mukaan vanhemmuutta voidaan jakaa tiettyihin osa-alueihin, joita ovat juridinen, biologinen, psykologinen ja käytännöllinen. Kaikkiin osa-alueisiin kuuluu myös vastuualueita, joissa pidetään huolta lapsen fyysisistä tarpeista sekä lasta kasvatetaan ja opastetaan maailmaa varten. (Keskinen & Virjonen 2004, s. 91.)

Lastensuojelulain mukaan keskeisiä periaatteita ovat tukea lapsen kehitystä ja kasvua suotuisasti. Lastensuojelun on tarkoitus tukea vanhempia, huoltajia ja muita henkilöitä, jotka ovat vastuussa lapsen hoidosta ja kasvatuksesta. Lastensuojelun on havaittava mahdolliset perheen ongelmat sekä puututtava niihin mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Lastensuojelussa on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu. (L 417/2007.)

4.1 Vanhemmuus

Lapsiemme kasvaessa he tarvitsevat riittävää vanhemmuutta ympärilleen, kirjassa Vahvaan vanhemmuuteen riittävä vanhemmuus koetaan olevan riittävää turvallisuuden tunnetta kotona ja läsnä olevaa vanhemmuutta, joka antaa rajoja ja rakkautta (Kristeri 2002, s. 23). Mannerheimin lastensuojeliitto on kirjannut ylös piirteitä, jotka kuvaavat riittävää vanhemmuutta. Itseensä luottaminen on iso osa vanhemmuutta, lasta ei tarvitse kasvattaa oppaisiin tuijottamalla, jokainen lapsi on ainutlaatuinen yksilö. Tukeminen ja kohtaaminen ovat tärkeä osa riittävää vanhemmuutta. Vanhempia kehoitetaan jakamaa ajatuksia ja kokemuksia muiden kanssa sekä heitä kehoitetaan olemaan rohkeita ja pyytämään apua. Jakamalla ajatuksia vanhemmilla on mahdollisuus saada

vertaistukea haastaviin asioihin sekä tukea lapsen kasvattamisessa. Perusluottamus syntyy taas kiintymyssuhteesta, jonka vanhempi luo lapsensa kanssa. Kiintyminen luo onnellisuuden ja rakkauden tunteen sekä lapselle kehittyä yhdessäolon malli. (Mannerheimin lastensuojeluliitto, 2018.)

Vuorovaikutus määritellään Väestöliiton mukaan kahden ihmisen väliseksi vastavuoroiseksi kommunikoinniksi, joka tapahtuu usein puheella, ilmeillä, eleillä, äänitelyillä tai katseilla. Puhuessamme toiselle, sanojen lisäksi on tärkeää se, millaista äänensävyä käytämme. (Väestöliitto, 2018.) Lapsen ja vanhemman vuorovaikutus kehittyä joka päivä arjessa, kun lasta hoidetaan, reagoidaan hänen tunteisiinsa ja ollaan lapselle läsnä. Lapsi tarvitsee päivittäistä vuorovaikutusta ja turvallista läsnäoloa, jotta hän kasvaa sosiaalisesti yksilöksi. Vuorovaikutussuhde vanhemman kanssa kehittyä läpi vauvaiän. (Salo & Tuomi, 2008, s. 9–11, s. 56.)

Vanhemmuus on sekä vuorovaikutusta lapsen ja vanhemman välillä että läsnä olevaa vanhemmuutta. Vanhemman ollessa selkeä itselleen ja omalle persoonalleen on hänen helpompi olla vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Läsnä olevassa vanhemmuudessa perhe pystyy puuttumaan epäkohtiin sekä puhumaan avoimesti asioista, kuten peloista, iloista, suruista, epäonnistumisista ja tulevaisuuden tavoitteista. Kun perheessä pystytään jakamaan erilaiset tunteet, syntyy vahvaa luottamusta muita kohtaan ja sen seurauksena syntyy riittävää vanhemmuutta. Riittävässä vanhemmuudessa vanhempi on tasapainossa oman psyykkisyytensä kanssa ja hänellä on kyky solmia ja säilyttää pitkäaikaisia ihmissuhteita. Samalla vanhempi pystyy erottamaan myös omat tarpeensa lapsensa tarpeista ja hänellä on taitoa, jaksamista ja kykyä asettua myös lapsensa asemaan ymmärtääkseen häntä. (Kristeri, 2002, s. 23–26.)

Äitiyden tunne alkaa kehittyä jo raskausaikana ja se syvenee vuorovaikutuksessa lapsen kanssa. On kuitenkin mahdollista, että vuorovaikutusta ei synny, sillä vanhempi on syystä tai toisesta lapselle poissaoleva ja turvaton. Tällaisia tilanteita voi olla vanhemman oma trauma, masennus sekä mielenterveys- ja päideongelmat. Raskauden jälkeinen masennus vaikuttaa koko perheeseen ja oireiden huippu on useimmiten 1,5-3 kuukauden päästä synnytyksestä. Usein

raskauden jälkeistä masennusta oireilevalla naisella on ollut ennen raskauttaan masennusta tai muita psyykkisiä oireita. Masennusta ei pidä sekoittaa väsymykseen, mitä uusi elämäntilanne ja vähät yöunet aiheuttavat, sillä masennus ei mene ohi lepäämällä. Tuore äiti voi tuntea synnytyksen jälkeen myös ahdistusta. Usein ahdistusta aiheuttaa ajatus siitä, ettei ole kykeneväinen hoitamaan lasta tai toimimaan äitinä. (Niemelä ym., 2003, s. 237–238, s. 268, s. 284–286.)

Äidin päihdeongelma vaikeuttaa hänen ja vauvan varhaisen vuorovaikutussuhteen syntyä. Päihderiippuvainen äiti ei välttämättä vastaa lapsen tarpeisiin, sillä hän voi olla psyykkisesti epävakaa tai päihdekäyttämisen, retkahduksen ja hoitajakson takia poissaoleva lapselle. Äidin päihteiden käyttäminen voi vaikuttaa lapsen fyysiseen ja psyykkiseen puoleen. Raskausaikana päihteiden käyttäminen voi vaikuttaa sikiön kehittyessä kasvuun ja keskushermoston kehittymiseen, keskosena syntymiseen tai lapsen vammautumiseen. On myös tutkittu äidin päihteidenkäytön vaikutusta lapsen tarkkaavaisuudessa, vierystilan säätelyssä, tunteiden kokemisessa ja motorisissa kyvyissä. Kaikki nämä vaikuttavat lapsen vuorovaikutuskykyihin. (Niemelä ym. 2003., s. 327–328, s. 331–332.)

4.2 Vanhemman ja lapsen kiintymyssuhde

Vanhemmuus ja raskaus tuovat mukanaan niin fyysisiä, psyykkisiä kuin sosiaalisia muutoksia elämään. Oma uutta roolia vanhempana aletaan omaksua heti raskauden tullessa ilmi, vaikkakin prosessi on hidasta. Kiintymyssuhdetta vauvaa kohtaan aletaan niin äidin kuin isän puolelta luomaan jo raskausaikana. Isä aloittaa lapseensa tutustumisen koskemalla vatsapeitteen läpi ja keskustelemalla lapselle, kun taas äiti näiden lisäksi tuntee lapsen liikkeitä sekä tunnistaa niiden kautta hänen mielialojaan. Vanhemmat luovat jo raskausaikana käsityksen siitä, millainen lapsi tulee olemaan ja näiden mielikuvien puuttuminen voi tarkoittaa haasteita luoda tunnesidettä lapseen. (Sinkkonen & Kalland, 2011, s. 95, s. 99–100, s. 102.)

Lapsella on heti syntyessään tarve kiintymyssuhteelle. Kiintymyssuhde luodaan lapsen lähellä olevaan hoivaavaan aikuiseen, yleisesti lapsen ensimmäinen kiintymyssuhde on äitiin kohdistuva. Lapsen kiintymyssuhde voi olla turvallinen, välttelevä tai ristiriitainen, riippuen siitä, kuinka aikuinen vastaa lapsen tarpeisiin. Kiintymyssuhdetta lapsi tarvitsee silloin, kun hänen oma turvallisuudentunteensa jostain syystä laskee. Kiintymyssuhdetta voidaan ajatella syy-seuraus reaktiona; lapsi oppii, millaisella käytöksellä aikuinen antaa vastetta, esimerkkinä itkulla saadaan hoitaja luokse tai hymyllä saadaan hymy aikuiselta. Turvattoman kiintymyssuhteen voi luoda aikuisen päihteiden käyttö tai mielenterveysongelmat, silloin aikuinen voi reagoida epä johdonmukaisesti lapsen käytökseen. (Sinkkonen, 2018, s. 38–40.)

Turvallisella kiintymyssuhteella tuetaan lapsen kehityksen eri osa-alueita, kuten itseluottamusta, emotionaalista säätelyä, sosiaalisia taitoja, empatiaa, ongelmanratkaisukykyä ja omanarvontunnetta sekä minuuden eheytymistä. Tutkimuksilla on osoitettu, kuinka turvallinen kiintymyssuhde on tärkeä lapsen kehityksen näkökulmasta. (Huges, 2011, s. 20, s. 24.)

Turvallisesti kiintyneelle lapselle on ominaista hänen luottamus vanhempiinsa, taito näyttää niin kielteisiä kuin myönteisiä tunteita ja uskallus tutkia ympäristöään, tietäen, että voi tarvittaessa tukeutua vanhempaan eikä häntä hylätä. Turvallinen kiintymyssuhde tukee lasta sosiaalisten ja tiedollisten asioiden kehityksessä sekä hän oppii emotionaalisen ja kognitiivisen taidon vuorovaikutustilanteeseen. Välttelevässä kiintymyssuhteessa oleva lapsi turvautuu itseensä, hän voi olla joko etäinen tai takertuvainen, sillä lapsi ei luota aikuisen taitoon huomioida hänen tarpeitaan. Lapsi on oppinut, että kielteiset tunteet ja reaktiot eivät ole sallittuja ja ne ajavat aikuisen pois luota, jolloin lapsi jäisi yksin. Lapsi yrittää arvioida aikuisen ajatuksia sekä pyrkii miellyttämään ja reagoimaan hoitajan haluamalla tavalla. Kolmas mahdollinen kiintymyssuhde on ristiriitaisesti kiintynyt lapsi, joka ripustautuu vanhempaan, saavuttamatta minkäänlaista turvallisuuden tunnetta. Vanhempi on epä johdonmukainen ja ailahtelevainen. Lapsi saa aikuisen huomion välillä, mutta lapsella ei ole varmuutta koska aikuinen on tavoiteltavissa

ja koska ei. Tämä luo vahvoja tunnereaktioita ja siten negatiivisen ilmapiirin lapsen ja vanhemman välille. (Sinkkonen, 2018, s. 46–47; Sinkkonen & Kalland, 2011, s. 111–112.)

Varhaisessa lapsuudessa koetut kiintymyssuhteet vaikuttavat läpi elämän. Se vaikuttaa niin kouluikäisen vuorovaikutustaitoihin, nuoren itsenäistymiseen kuin aikuisuudessa omaan parisuhteeseen ja perheen perustamiseen. Kiintymyssuhteella on vaikutusta siihen, kuinka henkilö kokee oman vanhemmaksi tulemisen. Molemmat vanhemmat voivat epäröidä parisuhteen kestävyyttä ja uuden arjen opettelua. Turvallinen kiintymyssuhde tukee omaa ajatusta ja kokemusta vanhemmuudesta, kun taas turvaton kiintymyssuhde eli välttelevä tai ristiriitainen, vaikuttavat kielteisesti vanhemmuuteen. (Sinkkonen & Kalland, 2011, s. 111–112; Sinkkonen, 2018 s. 79, s. 91, s. 103, s. 106.)

4.3 Tuki

Apua haettaessa on ensimmäiseksi uskallettava puhua ongelmista ja katsottava menneisyyteen, jonka kautta pystytään keräämään luottamusta uudelleen. Ammattiauttajaa hakiessamme meille on tarjolla monenlaisia eri auttajia ja tahoja, mielenterveyspalvelut- sekä toimistot, seurakunta, erilaiset yhdistykset sekä yritykset. Apua haettaessa on kyse meistä, meillä on oikeus päättää hoitosuhteestamme, sen sisällöstä ja laadusta. Auttajan on oltava meille juuri se kenet haluamme ja kenen kanssa voimme rakentaa luotettavuutta. On tärkeää, että auttaja kestää tunteemme silloin, kun itse emme niitä kestä. (Kristeri, 2002, s. 95–96.)

Suomessa hyvinvointivaltiona perheille on käytössä erilaisia tukimuotoja, joiden tarkoituksena on suojata lapsiperheitä sosiaalisilta ja taloudellisilta riskeiltä. Tukimuotoja kutsutaan perhepolitiikaksi, jonka lähtökohtana on myös tukea vanhempien työssäkäyntiä sekä turvata perheen toimeentuloa. Suomessa perhepolitiikkaa on rakennettu lähtökohtaisesti perheelle, jossa on kaksi vanhempaa. (Kääriäinen ym., 2009, s. 36.)

Perheille on tiettyjä kohdennettuja palveluita sekä neuvontaa, tavoitteena tukea vanhempia tai muita huoltajia turvaamaan lapsen hyvinvointi ja kasvatusta (Sosiaali- ja terveysministeriö, i.a.-a). Sosiaalihuoltolaissa (L1301/2014 1.§.) lain tarkoituksena on turvata sosiaalipalvelut sekä hyvinvointia edistävät toimenpiteet riittävästi, laadukkaasti ja tarpeen mukaan. Tarkoituksena on myös edistää asiakaskeskeisyyttä ja asiakkaan oikeuksia riittävään palveluun sekä kohteluun sosiaalihuollossa. Sosiaalihuoltolain §18 määritetään perhetyön merkitys sekä määrittellään sen saatavuus niille perheille tai huoltajille, jotka tarvitsevat tukea ja ohjausta. Tukea ja ohjausta tehdään omien voimavarojen vahvistamiseksi sekä vuorovaikutuksen parantamiseksi tavoitteellisesti tukien perheen tai huoltajien hyvinvointia. (L1301/2014 18.§.)

Suomen evankelisluterilainen kirkko tarjoaa apua perhelähtöisellä työotteella. Tavoite on vahvistaa ja tukea perheiden, parisuhteiden ja vanhemmuuden hyvinvointia ja työtä toteutetaan yhdessä. Kirkon perhetyötä tehdään ja kehitetään laaja-alaisesti, jolloin monen seurakunnan työntekijän työn kuvaan kuuluu perheiden kohtaaminen sekä heidän tukemisensa. Virkoja, joihin perhetyötä kuuluu ovat papit, lastenohjaajat, diakoniatyöntekijät, nuorisotyönohjaajat ja varhaiskasvatuksen ohjaajat. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko, i.a.-a.)

Seurakunnilla toteutetaan perhelähtöistä työtettä, asiakaskuntaan kuuluu erilaisia perhemuotoja. Työtä tehdään ja perheitä kohdataan heille luonnollisissa paikoissa, jolloin seurakunta pyrkii olemaan osana elämää ja tulla tutuksi kaikille seurakunnan alueen perheille, ei pelkästään kirkkoon kuuluville. (Suomen evankelisluterilainen kirkko, i.a.-a.)

Diakoniatyöntekijät suunnittelevat perheille ryhmätoimintaa sekä he tekevät myös kotikäyntejä, jolloin tuki viedään suoraan perheiden luokse. Kotikäynneillä voidaan myös kartoittaa avun tarvisijoita. Yleensä ryhmätoiminnan pääpiirteinä vahvistetaan pienten lasten vanhempien viriketoimintaa, ryhmätoiminta on vertaistuellista ja vanhempien keskinäistä kohtaamista. (Suomen evankelisluterilainen kirkko, i.a.-b.)

Varhaiskasvatuksessa tuetaan monipuolisesti lapsen kasvua ja kehitystä sekä perhettä. Yksi tukimuodoista on varhaiskasvatuksen perhetyö, joka on matalan kynnyksen ennaltaehkäisevää työtä. Työskentelyn tavoitteena on tukea perhettä arjen haasteiden kanssa sekä vahvistaa vanhemmuutta. Usein, kun odotukset omasta vanhemmuudesta ei kohtaa todellisuuden kanssa tai vanhempi on epävarma lapsen kehityksestä, on tärkeää, että huolia voidaan jakaa ammattilaisen kanssa. Perhetyö on perheelle ilmainen ja täysin luottamuksellinen, siellä perheet voivat jakaa huoliaan sekä he saavat neuvoja ja konkreettisia välineitä arkeen. Varhaiskasvatuksessa työskentely on usein yhteistyötä eri tahojen ja perheen välillä. Perhetyössä perhetyöntekijä tekee yhteistyötä lapsen varhaiskasvattajan ja perheen kanssa. (Talentia, 2017-a.)

Kasvatusyhteistyö on määritelty kirjassa Vasun käyttöopas huoltajien ja varhaiskasvatuksen henkilöstön sitoutumiseksi lapsen terveen kasvun, kehityksen ja oppimisen tukemiseksi. Se on luottamuksesta ja tasa-arvosta lähtevää vuorovaikutusta. Yhteistyön lähtökohtana voidaankin pitää varhaiskasvattajan ja huoltajan välistä keskustelua sekä toisen kuuntelua ja hänen ajatustensa kunnioitusta. Varhaiskasvatuksessa tapahtuva päivittäinen kuulumisten vaihto ylläpitää hyvää ilmapiiriä, luottamusta ja avoimuutta, sillä vanhempi tuntee tulevansa kuulluksi. Tämän lisäksi lapsen henkilökohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman laatiminen ja perheen kanssa pidettävä vasu- keskustelu aiheen pohjalta tukee kasvatusyhteistyötä. Lapselle on tärkeää, että sekä päiväkodilla että kotona on samanlaisia toimintatapoja ja arvoja, jonka vuoksi kommunikoinnin perheen ja varhaiskasvatuksen välillä tulisi toimia. (Ahonen, 2017, s.123.) Kasvatusyhteistyö on siis sananmukaisesti lapsen kasvattamista yhteisillä pelisäännöillä, siinä yhdistyy varhaiskasvattajan osaaminen ja asiantuntemus sekä huoltajan oman lapsen tuntemus (Lämsä, 2013, s.51, s, 54; Turja & Fonsén, 2010, s. 71.)

Varhaiskasvattajalla on vastuu luoda toimivan ja johdonmukaisen kasvatusyhteistyön pohja. Varhaiskasvatuslaissa (L504/2018) on määritelty yhdeksi varhaiskasvatuksen tavoitteeksi toimia lapsen sekä huoltajan kanssa lapsen kehityksen ja hyvinvoinnin parhaaksi sekä samalla tukea huoltajaa kasvatustyössä. Laki velvoittaa varhaiskasvattajaa antamaan lapsen huoltajalle mahdollisuuden osallistua sekä vaikuttaa lapsen varhaiskasvatukseen ja lapsella sekä vanhemmalla on

oikeus säännöllisin väliajoin osallistua varhaiskasvatuksen suunnitteluun ja arviointiin. (L504/2018 §3, §20.) Kasvatusyhteistyö on siis jo laissa määritelty toimintamalli. (Ahonen, 2017, s.124; Kaskela & Kekkonen, 2006, s. 14.)

4.4 Voimavaralähtöinen työskentely

Kirjassa Kuntoutumisen mahdollisuudet voimavaralähtöisyys määritellään ihmisen kehittymiseksi omien henkilökohtaisten asioiden ja tunteiden pohjalta, kuten kiinnostusten, tavoitteiden ja vahvuuksien. Voimavarat vahvistuvat sitä mukaan, mitä enemmän ihminen saa motivoivia voimavarojaan käyttöön. Voimavara voidaan yhdistää myös sanoihin selviytymisstrategia, selviytymistaito tai vahvuus. (Kettunen ym., 2009, s. 30, s. 64–65.)

Voimavarat voidaan luokitella myös kahteen pääryhmään: ympäristön voimavarat sekä yksilön voimavarat. Ympäristön voimavaroja ovat fyysiset ja sosiaaliset. Fyysisiin kuuluvat erilaiset tilat, palvelut, varustus ja varallisuus, kun taas sosiaalisiin voidaan lukea konkreettinen ja emotionaalinen apu sekä tiedonsaanti. Yksilön omiin voimavaroihin kuuluvat fyysiset asiat, kuten ikä, terveys ja kunto sekä psykososiaaliset kognitiiviset taidot, motivaatio ja itsetuntemus. (Kettunen ym., 2009, s. 30, s. 64–65.)

Voimavaralähtöisessä työskentelyssä perhetyöntekijän tehtävä vanhemmuuden tukemisessa on saada asiakas löytämään hänen omat voimavaransa ja sitä kautta näkemään itsenä hyvänä vanhempana. Erityisesti voimavaraisessa ja voimaannuttavassa tuessa on tärkeää saada auki uusia näkökulmia, keskustella kokemuksista, mielipiteistä sekä löytää ymmärrystä. Tukemisella kannustetaan antamaan lapselle rajoja ja rakkautta, sekä etsitään yhdessä vanhemman onnistumisen kokemuksia. (Kettunen ym., 2009, s. 93, s. 99.)

Puhuttaessa voimavaralähtöisestä työotteesta pyritään elämänhallinnan kyvyttömyydelle tarjota vastapainoisesti ajatusmaailma asiakkaan omista voimavaroista, positiivisesta ajattelusta ja perheen kantavista voimista. Jos työotteessa keskitytään pelkästään asiakasperheen ongelmiin, ratkaisuihin ja

tulevaisuuden haittakuviin, lisää se asiakkaalle vain negatiivisen ajatusmaailman ja tulevaisuuden kuvan, jolloin on myös hankalampi sekä raskaampi käsitellä asioita. Erilaisia työmuotoja voi olla esimerkiksi ratkaisukeskeinen työskentely, arvostava haastattelu ja narratiivinen ajattelu. (Rönkkö & Rytönen, 2010 s. 189.)

Asiakasperheellä saattaa olla negatiivisia ajatuksia tulevasta ja tulevaisuudesta. Epäonnistumiset ovat saattaneet lisätä tuntemuksia ja tilanteen jatkuessa pidemmälle se saattaa muuttaa heidän ajatusmaailmaa täysin, silloin voi tulla tunne, ettei mikään enää onnistu. Perhetyössä on tärkeää työskennellä voimaannuttavasti, pelkkä perhetyöntekijän kohtaaminen saattaa jollekin perheelle olla yksi voimavara. Perhetyöntekijän usko ja perheelle annettu toivo on ollut yksi keskeisimmistä ratkaisuista kohti parempaa. (Rönkkö & Rytönen, 2010, s. 194–195.)

Työskennellessä asiakasperheen kanssa on hyvä miettiä heidän asenteita ja arvoja, mitä onnistumisen kokemuksia heillä on ollut tai miten he ovat viimeksi selvinneet ongelmistaan. Vastauksilla voi löytää perheelle uusia voimavaroja sekä työntekijä pystyy aidosti arvostamaan perheen positiivisia kokemuksia. Arvostuksen kehittyminen kaikille osapuolille vahvistaa yhteistyötä. (Rönkkö & Rytönen, 2010, s. 194–195.)

Diakoniatyössä perheiden auttamisen periaatteina ovat voimavara- sekä perhelähtöisyys, jolloin perhe nähdään työnteon kumppanina. Diakonian ja perheiden yhteistyösuhteessa korostetaan tasavertaisuutta sekä luottamuksen periaatteita ja yhteistyö etenee täysin perheen omilla ehdoilla. Työn lähtökohtana on tukea perheen sisäisiä voimavaroja ja perheyhteyden vahvistamista, mutta usein se edellyttää myös perheiden ulkoisten voimavarojen vahvistamista. Diakoniatyö myöntää myös taloudellista tukea sekä neuvontaa. Diakonian perhetyötä tehdään yhteistyössä monien eri alojen ammattilaisten kanssa. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko, i.a.-b.)

Varhaiskasvatuksen tavoitteiksi on määritelty lapsen kasvun, kehityksen ja hyvinvoinnin tukeminen, myönteisten oppimiskokemusten mahdollistaminen, lapsen

yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojen kehittäminen ja lapsen osallisuuden varmistaminen. (L2018/540). Tavoittelemalla näitä, varhaiskasvatuksessa voidaan tukea lapsen voimavaroja. Voimavaraista työskentelyä varhaiskasvatuksessa on esimerkiksi lapsen kaverisuhteiden ja leikkitaitojen vahvistaminen, lapsen kannustaminen sekä iän ja taitotason mukainen toiminta, jotta lapsi saa myönteisiä oppimiskokemuksia sekä lapsen kuuleminen ja hänen toiveidensa huomioonottaminen.

4.5 Osallisuus

Osallisuus on moniulotteinen käsite, jolle ei ole syntynyt tarkkaa määritelmää. Kirjallisuudessa osallisuudeksi on mielletty osallistuminen, voimaantuminen ja minä-pysyvyys. Maaret Vuorenmaan mukaan osallisuuden yhteys voimaantumisen ja minä-pysyvyyden kanssa on niin tiivis, että niitä voidaan käyttää toistensa synonyymeina (Vuorenmaa, 2016, s. 19–20). Terveysministeriön mukaan osallisuus on mukana oloa, vaikuttamista, huolenpitoa ja hyvinvoinnista rakennettua osalliseksi pääsemistä (Sosiaali- ja terveysministeriö, i.a.-b).

Suvi Lammisen mukaan lapsiperheissä päätöksenteko ja vastuu ovat ensisijaisesti vanhemmilla. Osallisuus ja yhteistyö korostuu, kun lapsiperheet ja kunnat tekevät yhteistyötä keskenään. Kuntien on tarjottava riittävästi tukea ja palveluita, jotta osallisuus on jatkuvaa ja sitä voidaan edistää. Kuntien tarjoamia palveluita ja tietoa on oltava riittävästi, jotta se tukee lapsiperheiden päätöksentekoa. (Lamminen, 2018.) Terveiden ja hyvinvoinninlaitos kirjoittaa osallisuuden olevan palveluissa vuorovaikutusta palveluntarjoajan ja asiakkaan välillä. Jokaisella perheellä tulisi olla mahdollisuus olla mukana oman asiansa käsittelyssä. Palveluiden on otettava huomioon myös asiakkaiden näkemykset ja kuunneltava heidän toivomuksiaan heitä itseään koskevissa asioissa. Osallisuuden edistymisen tärkeimpiä piirteitä perheille ovat heikommassa asemassa olevien tukeminen ja osallisuuden vahvistaminen sekä sosiaalisiin tilanteisiin vaikuttaminen. Kaikki edellämainitut edistävät myös terveydellistä

tasa-arvoa sekä pienentävät syrjäytymisen riskiä. (Terveiden ja hyvinvoinninlaitos, 2020.)

Oleennaista lapsen osallisuudessa on lapsen tunne hyväksytyksi tulemisesta, arvostamisesta ja lapsen on koettava olevansa hyväksyty jäsen omassa yhteisössään. Samalla lapsen on koettava olevansa turvassa ja hänen tarpeensa on tyydytettävä, osallisuus on yhdessä elämiseen liittyvä kokemus. (Halme ym., 2014, s. 78.)

5 PORTFOLIO JA KASVUN KANSIO

Portfoliolla voi olla monia eri tavoitteita ja käyttötarkoituksia, riippuen siitä, mitä portfoliolla kuvataan. Yhteisiä asioita kaikilla portfoliolla on materiaalin kerääminen, joita on kuvat, tekstit, todistukset tai arvioinnit. Portfolioon kootaan ja kerätään aineistoa sekä se on myös rakennettu kokoelma kertoen tekijänsä persoonallisuudesta, erilaisista elämänvaiheista ja historiasta. Varhaiskasvatuksessa kasvun kansio on lapsen portfolio. (Niikko, 2000, s. 8, s. 13–14, s. 48.) Lapsen oma kansio on yleisin malli kasvun kansioista, jonne kerätään lapsen tuotoksia ja dokumentoidaan lapsen toimintaa. (Häkkinen ym., 2014, s.152).

Päiväryhmä Esikolle kehitämme heidän kasvun kansio –portfolioita, jossa pääsääntöisesti vanhemmat keräävät materiaalia yhdessä ohjaajien kanssa sekä vanhemmat pääsevät itse muistelemaan omaa lapsuuttaan ja miettimään vanhemmuuttaan. Kansion on tarkoitus jäädä perheelle muistoksi. Kasvun kansiossa tavoitteina voivat olla persoonallisen kehityksen, kasvun ja oppimisen tukeminen ja edistäminen. (Niikko, 2000, s. 57).

5.1 Kasvun kansio menetelmänä

Kasvun kansio on työväline, jonka avulla voidaan seurata esimerkiksi lapsen kasvua ja kehitystä. Kasvun kansio on laajasti käytetty lapsen toimintaa sekä kasvua kuvaava menetelmä varhaiskasvatuksessa (Uusitalo ym., 2002, s. 101–102). Tämän vuoksi suurin osa menetelmää kuvaavasta teoriasta keskittyy varhaiskasvatusikäisen lapsen kasvun kansioon. Opinnäytetyömme tuotos, kasvun kansio, tulee olemaan työväline lapsen ja vanhemman suhteen vahvistamiseksi, vanhemmuuden identiteetin vahvistamiseksi sekä sen avulla voidaan dokumentoida päiväryhmä Esikon tapaamisia.

Kirjassa Portfolio oppimisen avartajana kirjoitetaan portfolion monista muodoista, menetelmistä sekä portfoliotyöskentelyn tavoitteista. Portfolio muuttuu sitä täytettäessä ja portfolion ollessa kesken se saattaa sisältää kaiken mahdollisen materiaalin työskentelyn vaiheista. Portfoliotyöskentelyn lopussa ja portfolion ollessa valmis se todennäköisesti sisältää vain työskentelijän tärkeimmät teokset. (Niikko, 1999, s. 14.) Olemme laatineet kasvun kansioon paljon erilaista materiaalia ja erilaisia vaihtoehtoisia sivuja. Päiväryhmässä käyvät vanhemmat saavat itse valita osan täytettävistä sivuista tai he voivat täyttää kaikki sivut. Kansio jää lapselle muistoksi, jolloin vanhemmat saavat suurimmaksi osaksi räätälöidä kansion sisällön itse. Emme voi edellyttää vanhempia käyttämään kaikkea materiaaleja, mutta toivomme heidän täyttävän ja säilyttävän voimavaralähtöisimmät materiaalit. Kansion on lapsen ja vanhemman yhteinen portfolio, jonka sisältö on sidoksissa päiväryhmän toimintaan ja tapahtumiin. Kansio on väline muistojen tallettamiseen sekä mieleen palauttamiseen (Kankaanranta, 1998, s. 74).

Portfolio työskentelyssä arviointi on yksi voimakas vaikuttaja. Portfoliota käytettäessä arvioinnin välineenä se ottaa huomioon kyseisen oppijan omat arvostukset ja näkemykset, itsearviointia tapahtuu myös koko portfoliotyöskentelyn ajan (Kankaanranta ym., 1996, s. 2–3.) Kasvun kansiota ei ole tarkoitettu numeraaliseen arviointiin tai kilpailemaan muiden töiden kanssa. Kuitenkin suurena tavoitteena kasvun kansiolle on saada vanhemmat pohtimaan omaa vanhemmuuttaan ja omaa lastaan. Päiväryhmän loputtua ja kasvun kansion ollessa valmis he voivat arvioida, onko kasvun kansiota ollut heille hyötyä.

Portfolio voi olla perusportfolio, näyteportfolio, arviointiportfolio tai kasvun ja oppimisen prosessiportfolio. Tarkastelemme aihetta kasvun ja oppimisen portfolioista, koska kehitetty opinnäytetyömme on kasvun kansio. Niikkon mukaan kasvun ja oppimisen portfolioissa tavoitteina voidaan esimerkiksi pitää ammatillisen kasvun ja oppimisen kehitystä, tukemista ja edistämistä. Kansio tulee vanhemmille päiväryhmään käyttöön, jolloin työskentelyssä ei tarkastella heidän ammatillisuuttaan, vaan kehitetään heidän voimavaralähtöisyyttään ja osallisuuttaan sekä vanhempien ja lapsen välistä vuorovaikutusta. Kyseisessä prosessiportfolioissa pyritään selkeyttämään tekijän omaa persoonallista kasvua ja kehitystä sekä portfolio on tarkoitettu itseä varten. Kasvun kansiolla pyritään saada vanhemmat pohtimaan myös omaa itseään ja omia voimavarojaan. Vaikka yleensä portfolioit luodaan itseä varten, on meidän kehittämä kasvun kansio sekoitus myös vauvakirja työskentelyä, jolloin kansio tulee lapselle muistoksi päiväryhmän jälkeen. (Niikko, 2000, s. 50–58.)

Portfolion täyttämisen suurimmiksi haasteiksi voidaan luokitella aika, työmäärä, materiaalit ja itse portfolion teko. Portfolion työstämisessä ei välttämättä ole aina riittävästi aikaa sekä käytetty aika portfolion tekemisessä saattaa pois sulkea jotain muuta toimintaa. Jos täyttäminen vie aikaa jostain muusta, saattaa se myös alkaa tuntua kuormittavalta. Uuden materiaalin käyttöönotto saattaa myös aluksi tuntua haastavalta ja aikaa vievältä, mutta oivaltaessa kansion merkityksen itselle helpottaa se kansion täyttämistä. (Niikko, 1999, s. 112.) Porin ensi- ja turvakodissa kansiota työstetään päiväryhmässä koko syys- tai kevätkauden ajan.

Materiaalien käyttö ja kasvun kansion portfolion aloittaminen saattaa osalle olla hankalaa. Monet eivät välttämättä tiedä, miten kansiota pitää täyttää tai millaista materiaalia olisi hyvä käyttää. Osalle saattaa myös tulla riittämättömyyden tunnetta omasta työstään (Niikko, 1999, s. 113.) Olemme kehittäneet kansion valmiiksi kuvitusta ja pyrkineet tekemään kansiosta voimavaralähtöistä. Tekemiimme sivuihin ei välttämättä tarvitse piirtää tai askarrella erikseen eikä kansiota välttämättä tarvitse värittää. Halutessaan kansion voi päiväryhmän aikana lisätä omia tai lapsen piirrustuksia ja askarteluja.

Portfoliotyöskentelyyn vaaditaan pitkäjänteisyyttä ja sen puuttuminen voi olla yksi kompastuskivi. Monet saattavat alkuinnostuksessa täyttää portfolion hetkessä, tavoitteena saada se mahdollisimman nopeasti valmiiksi. Tällöin kansion merkitys saattaa jäädä puutteelliseksi. Osa saattaa turhautua työskentelyyn, koska välitöntä hyötyä ei välttämättä heti huomaa. Koetaan, että kansion täyttäminen vie turhaa aikaa. (Niikko, 1999, s. 113.)

Portfolion sisältö saattaa myös olla ongelmallinen. Portfolion käyttäjät saattavat kokea, ettei sisältö vastaa heidän mieltymyksiään tai kansion täyttämisen ohjeistus on epäselvää. (Niikko, 1999, s. 113.) Kehitetty kasvun kansio sisältää kysymyksiä vanhemmille ja lapsen elämässä oleville tärkeille henkilöille. Kysymykset ovat suunniteltu niin, että vanhemmat joutuu pohtimaan niitä, kuitenkin mielekkäällä ja voimavaroja vahvistavalla tavalla. Emme koe, että kansion täyttäminen olisi vaikeaa, mutta se vaatii vanhemmilta tietynlaista osallisuutta. Päiväryhmässä kansiota voi täyttää myös yhdessä muiden vanhempien sekä päiväryhmän ohjaajien tuella. Ohjaajat pystyvät auttamaan arkisten asioiden ja vanhemmuuden pohdinnassa.

5.2 Havainnointi ja arviointi

Eeva Hujala kirjoittaa havainnoinnin ja arvioinnin olevan pedagogiikan keskeinen toimintamuoto, jossa kasvattajat ja vanhemmat hankkivat tietoa eri keinoin lapsesta, hänen ympäristöstään sekä lapsen toimintatavoista. Erilaisten menetelmien lisäksi havainnoinnissa käydään lapsen kanssa myös suoraa kommunikointia, jolloin pyritään tavoittamaan lasten omia käsityksiä, ideoita ja pyrkimyksiä. Kommunikoimalla, kuulemalla ja osallistamalla lasta pystytään vaikuttamaan pedagogiikan laatuun sekä työyhteisön omaan ammatilliseen kehittymiseen. (Hujala, 2016, s. 200.)

Lapsen arvioiva havainnointi perustuu lapsihavainnoinnille, jossa seurataan lapsen kasvua ja kehitystä. Lapsihavainnointia pyritään tehdä yhdessä lapsen

vanhempien kanssa, jolloin siitä saadaan monipuolisempaa. Lapsen käytös kotona ja päiväkodilla eroaa toisistaan, joten lapsen havainnointi ja kuuleminen sekä sen tiedon välittäminen kodin ja varhaiskasvatuksen välillä tuo molemmille monipuolisemman käsityksen lapsesta eri toimintaympäristössä. (Kaskela & Kekkonen, 2006, s. 25.) Havainnointia tehdään samanaikaisesti toiminnan ja ohjauksen kanssa, jolloin se on myös kasvattajan ja lapsen välistä vuorovaikutusta (Häkkä ym., 2014, s. 149). Varhaiskasvatuksessa arviointiin vaadittava tieto perustuu usein havainnointiin tai arviointilomakkeeseen (Hujala, 2017).

Lasta ei pidä aliarvioida iän tai ymmärryksen pohjalta, usein lapsella on selkeä näkemys häntä itseään koskevista asioista. Lapsihavainnointia ja arviointia tehdään lasta varten, joka perustuu kasvun ja kehityksen arviointiin, dokumentointiin sekä lapsen omaan itsearviointiin. Koko arvioinnin lähtökohtana on tukea lapsen oppimista ja kehitystä sekä tukea lasta myönteisellä tavalla. (Häkkä ym., 2014, s. 149–151.)

Varhaiskasvatuksessa havainnointi ja arviointi ovat osa pedagogisen toiminnan suunnittelua ja kehittämistä sekä laadun arviointia. Varhaiskasvattaja pystyy arvioimaan omaa toimintaansa ja sen seurauksia havainnoimalla lapsia ja heidän oppimistaan, työntekijöiden itsearviointi on keskeinen osa varhaiskasvatuksen laadullisuuden arvioinnissa. Tuntiessaan lapset ja heidän taitotasonsa, voidaan oppimista tukea paremmin. Toiminnan suunniteluun vaikuttaa toiminnan tavoitteiden lisäksi lapsien yksilölliset tarpeet ja vanhempien toiveet. Havainnoidessa lasta, voidaan käyttää pienryhmätyöskentelyä, jotta havainnointi ja arviointi olisi mahdollisimman laadukasta. Varhaiskasvatuksessa monen työntekijän havainnoidessa lapsia ja jakaessaan huomioitaan, saadaan monipuolisia näkökulmia. (Hujala, 2017.; Opetushallitus, 2018. s, 62.)

Kokonaisuuden tavoitteena on nähdä ja ymmärtää kokonaisvaltaisesti lapsen kasvua ja kehittymistä. Erityisesti huomiota voidaan kiinnittää lapsen kehitystapaan jäsentää kokemuksiaan sekä lapsen toiminnallisiin valmiuksiin. Kasvattajan on tärkeä nähdä lapsi ainutlaatuisena yksilönä, jolla on oma tapansa pohtia ja ajatella. Itsearviointissa tarkoituksena on kehittää ja tukea lapsen

persoonallisuutta ja itsetuntoa, jolloin tärkeäksi seikaksi muodostuu huolellinen valmistautuminen itsearviointiin ohjaamiseen. Ohjaamisessa pyritään aina myönteisesti kehittämään lapselle vaativia asioita. (Häkkä ym., 2014, s. 149–151.)

5.3 Dokumentointi

Wallin kirjoittaa dokumenttien olevan konkreettista materiaalia tilanteista ja prosesseista, jossa lapset ja opettajat ovat molemmat osallisina. Dokumentit ovat myös osa työmaterialia, joiden ansiosta aikuisten on yhä uudelleen mahdollista käsittää ja tulkita sitä, mitä on tapahtunut. Dokumentointi ei välttämättä aina anna vastauksia, vaan herättää myös usein kysymyksiä. Asioita voi tarkastella useasta näkökulmasta kysymysten perusteella. Dokumentointi antaa myös lähtökohtia mahdolliseen muuttumiseen sekä prosessien käsittämiseen. Erilaiset näkökulmat, keskustelut ja vastakkainasettelut merkitsevät usein myös opettajalle tilaisuutta kasvaa. (Wallin, 2000, s. 126–127.)

Häkkä ja Kuokkanen toteavat havainnoinnissa käytettävien erilaisia menetelmiä, joilla pyritään saamaan mahdollisimman kattavaa sekä todenmukaista tietoa lapsen tarpeista, toiveista, ajatuksista ja kehityksestä. Lasta seurataan, kuunnellaan, haastatellaan sekä lapsen töitä ja tekemisiä dokumentoidaan. (Häkkä ym., 2014, s.150.)

Havainnoinnissa ja dokumentoinnissa ei ole yhtä tiettyä ohjetta. Tärkeää on löytää itselle sopiva menetelmä, jonka avulla pystyy välittämään muille oma käsitys tapahtuneesta. Dokumentointi voi riippua myös paljon eri tilanteista, yleensä käytetään muistiinpanojen kirjoittamista sekä lapsien kuvaamista. Lapsia kuvataan työskentelyn eri vaiheissa. (Wallin, 2000, s. 126–127.)

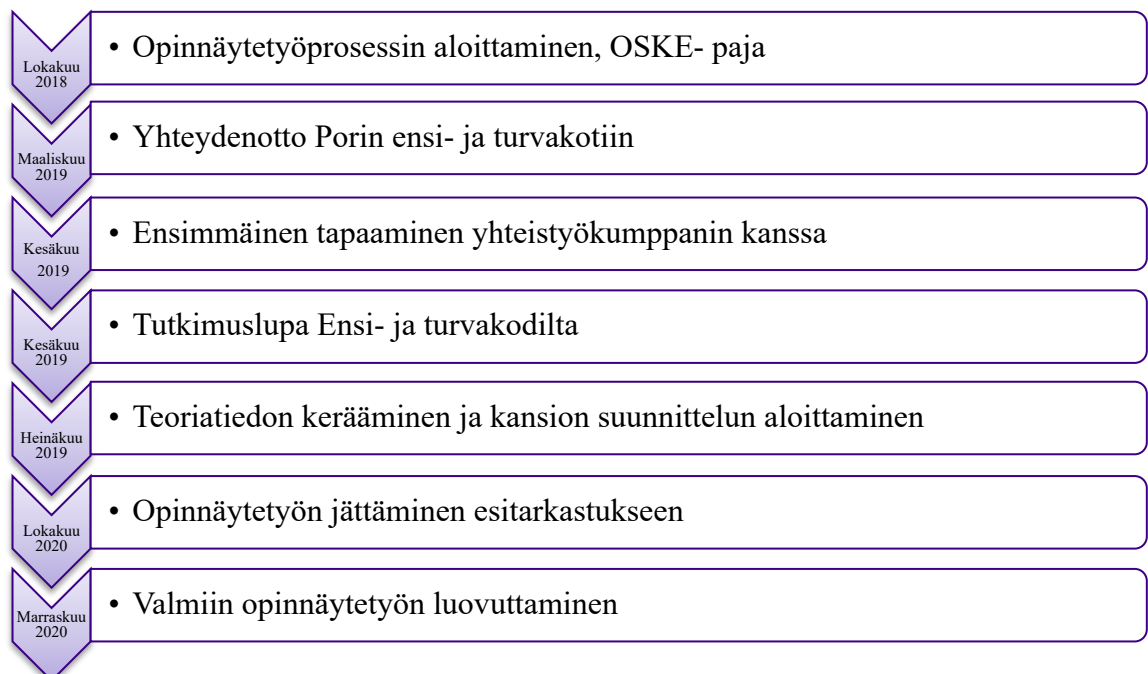
Pedagogisen dokumentoinnin menetelmillä autetaan palauttamaan mieliin tapahtumia, jotka liittyvät lasten ajatteluun, toimintatapoihin ja kehitykseen. Pedagogista dokumentointia voi määritellä prosessiksi, jossa lasten toiminta ja ajattelu nostetaan kasvattajien kanssa yhteiseksi oppimiskokemukseksi. Lasten

ja kasvattajien vuorovaikutuksella on myös välitön yhteys lasten osallisuuteen. Apuna menetelminä voi olla muistiinpanot, piirroukset, sanelukone, valokuvat tai video. (Mäkitalo ym., 2011, s. 199.)

Lasten kokemusten vahvistamista ja tallentamista on tarkoitettu rauhassa tulkittavaksi. Tulkitsemisen avulla rakennetaan sisältöjä ja perinteitä lasten osallisuudelle. Pedagogisessa dokumentoinnissa pyritään synnyttämään perustaa myös henkilökunnan ja lapsen vanhempien välille. Kyseinen pedagoginen menetelmä saattaa auttaa vähentämään kiirettä ja lisäämään työhyvinvointia. (Mäkitalo ym., 2011, s. 199–200.)

6 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUMINEN

KUVIO 1. Aikataulu

Opinnäytetyömme lähti liikkeelle lokakuussa 2018, kun osallistuimme Diakonia-ammattikorkeakoulun Porin kampuksen järjestämään OSKE-toriin. Tapahtuman

tarkoitus on tuoda samaan tilaan työelämän yhteistyökumppaneita, joilla on tarjolla opinnäytetyölle aihe, sekä opiskelijoita, jotka etsivät itselleen sopivaa opinnäytetyön aihetta. OSKE- torilla oli monia mielenkiintoisia aiheita tarjolla, päädyimme kuitenkin ottamaan yhteyttä Porin ensi- ja turvakotiin. Opinnäytetyömme aiheen valintaan vaikutti osakseen Ellan varhaiskasvatus kelpoisuuden suorittaminen. Loimme kuvion havainnoillistamaan opinnäytetyöprosessin aikataulua ja suoritustamme. (KUVIO 1, aikataulu.)

Otimme yhteyttä Porin ensi- ja turvakodille vuoden 2019 maaliskuun alussa. Ensimmäinen tapaamisemme toteutui kesäkuussa 2019, jolloin kartoitimme tarkemmin sitä, mikälainen opinnäytetyön aihe heillä on tarjolla ja millaista kasvun kansion päivitystä päiväryhmä Esikko tarvitsisi. Ajatuksemme tulevasta työstä kävivät yhteen ja aloitimme yhteistyön. Haimme Ensi- ja turvakodilta tutkimuslupaa. Yhdistyksen johtokunta kokoontui kesäkuussa 2019, jolloin opinnäytetyömme tutkimuslupa hyväksyttiin ja saimme aloittaa työskentelyn.

Aloitimme aiheen teoriaan tutustumisen heti, kun päätimme Ensi- ja turvakodin kanssa aloittaa yhteistyön. Elokuussa opinnäytetyömme suunnitelma hyväksyttiin ja vuoden 2019 loppuun kerrytimme tietoa liittyen vanhemmuuteen ja kasvun kansioon sekä ideoimme kasvun kansion tehtäväsivuja. Helmikuussa 2020 meillä oli lähtö ulkomaille suorittamaan opintojamme, jonka takia opinnäytetyöprosessi jäi hetkeksi tauolle. Palasimme työn pariin elokuussa. Opinnäytetyön jätimme esitarkastukseen lokakuussa 2020 ja valmiin opinnäytetyön palautimme marraskuussa.

6.1 Aineistonkeruumenetelmät

Opinnäytetyömme toteuttamistapana käytämme kehittämispainotteista opinnäytetyötä. Opinnäytetyömme lasketaan toiminnalliseksi opinnäytetyöksi, sillä sen lopputuloksena on tuotos, kasvun kansio (Salonen, 2013, s. 13). Kehittämispainotteisen opinnäytetyön tarkoituksena on esimerkiksi käytännön toiminnan ohjeistaminen ja opastaminen sekä toiminnan järjestäminen tai

järkeistäminen. Työ voi olla ohje tai ohjeistus, opastus tai tapahtuma ja tuotos voi olla esimerkiksi kirjan, vihon, kansion tai videon muodossa. (Valtonen ym., 2020.)

Työssämme on kaksi osaa: prosessi, joka on kasvun kansion kehittäminen sekä prosessin kuvauksen ja arvioinnin teoriaosuus. Käytämme päiväryhmä Esikon nykyistä kansiota mallina, jota muokkaamme ja visualisoimme uudestaan. Haluamme kehittää sisältöä mielekkääksi tekemiseksi ja osallistaa vanhempia vauvojen kanssa.

Menetelmiä, joita käytimme työtämme tehdessä olivat haastattelu, kysely, havainnointi, kirjallisuuskatsaus ja kasvun kansio materiaalin tuotteistaminen. Teimme itse muistiinpanoja ja käytimme havaitsemista sekä havainnointia vapaamuotoisesti. Haastattelu on yksi aineistohankintamenetelmä. Haastattelumenetelmiä voi olla erilaisia ja niitä luokitellaan haastattelijan ja haastateltavan vuorovaikutusluonteen mukaan. Erilaisia haastattelumenetelmiä voi olla ryhmähaastattelu, teemahaastattelu tai asiantuntijahaastattelu. Haastatteluja voidaan myös tallentaa monin eri tavoin. (Jyväskylän yliopisto, 2015.) Ensimmäisellä tapaamiskerralla haastattelimme työntekijöitä ja kirjasimme muistiinpanoja heidän toiveistaan kasvun kansion suhteen. Tällä kerralla meillä ei ollut valmiiksi kirjattua haastattelulomaketta, vaan haastattelu tapahtui keskustelun kautta.

Yksi menetelmistämme oli kyselylomake. Kysely voidaan tuottaa monellakin eri tavalla ja siihen vaikuttaa se, mitä tutkimuksessa halutaan saada selville. Kyselyn tuottamiseen liittyy usein runsaasti eri tekijöitä, on hyvä paneutua kyselyn ongelmakohtiin ennen sen käyttöön ottamista. (Jyväskylän ammattikorkeakoulu, 2016.) Laadimme kyselyn Porin ensi- ja turvakodin työntekijöille, jossa halusimme konkreettisesti kartoittaa heidän mielipiteitään kansion suhteen sekä nostaa esille tärkeimmät seikat kansiossa. Kyselyssä kartoitimme, miten kansiota halutaan kehitettävän sekä millaisia vaikutuksia kasvun kansio työskentelyllä pyritään saavuttamaan. Teimme kyselystä lyhyen sekä pohdimme kysymysten laatua. Kyselyn lähetimme yhteistyökumppanillemme sähköpostilla lokakuussa 2019.

Kyselyn vastauksissa tuli ilmi, että kasvun kansion halutaan herättävän aikuisten kesken keskustelua ryhmässä. Päiväryhmässä halutaan herättää ajatuksia siitä, mitä lapsen kanssa voi tehdä arjessa ja vanhempi joutuisi miettimään omia ja lapsensa tunteita. Kyselyssä sekä keskusteluissamme ilmeni myös se, että kansion haluttiin kertovan tulevaisuudessa lapselle hänen elämässään olevista tärkeistä ihmisistä. Tämän lisäksi tärkeänä kehityskohteena pidettiin sitä, että jokainen saa liittää kansioon kuvia, koristella sitä haluamallaan tavalla ja kansion täyttämisen olisi kaikille mielekästä.

Havainnointia tapahtuu normaalissa elämässä jatkuvasti ja tutkimuksessa siitä puhutaan tiedonkeruuna aistien avulla. Havainnointimenetelmää käyttävä voi olla tilanteeseen liittyvä henkilö tai tutkimuksen ulkopuolella pysyttelevä tarkkailija. Havainnoinnilla saadaan kerättyä tietoa tutkittavien käyttäytymisestä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa, heidän tottumuksiaan, tapojaan ja taitojaan. (Kajaanin ammattikorkeakoulu, i.a.-b.) Emme työssämme havainnoineet Ensi- ja turvakodin työntekijöitä tai kasvun kansiota käyttäviä asiakkaita. Teimme havainnointia koko opinnäytetyöprosessin ajan ulkopuolisen näkökulmasta omassa työelämässämme ja harjoittelujaksoilla. Pyrimme saamaan mahdollisimman laajasti tietoa ja taitoa koota kehitettyyn kasvun kansioon toivottua materiaalia sekä saamaan uusia ideoita toteutukseen.

6.2 Aineistonkeruu

Kehittämistyöhömmme keräsimme Ensi- ja turvakodin ohjaajilta materiaalia edellisessä kappaleessa mainituilla menetelmillä, niiden tueksi käytimme runsaasti luotettavia kirjoja ja verkkoaineistoja. Kansion kannalta merkittävien aineiston kerääminen tapahtui haastattelulla ja kyselylomakkeella sekä Ensi- ja turvakodin ohjaajilta saaduista toiveista. Haastattelulla ja kyselyllä selvisi ohjaajien toiveet kansion kehittämisen suhteen sekä samalla pystyimme keskustelemaan ja kartoittamaan omia opinnäytetyömme tavoitteita.

Kirjoista ja verkkoaineistoista saimme runsaasti tietoa työmme teoreettiseen viitekehykseen, johon hankimme tietoa vanhemmuudesta ja sen tukemisesta,

kasvun kansioista ja portfolion käytännöistä ja menetelmistä, vuorovaikutuksesta aikuisen ja lapsen välillä sekä dokumentoinnista. Käyttämämme kirjamateriaali oli osin 1990- luvulta tai 2000 luvun alkupuolelta, jonka vuoksi pohdimme materiaalin käyttämistä. Koimme kuitenkin, että materiaalit ovat luotettavia ja voimme käyttää niitä opinnäytetyössämme. Haasteena opinnäytetyön teorian materiaalin keräämiselle oli keväällä 2020 alkanut koronapandemia, joka sulki kirjastot käytöstämme.

6.3 Kasvun kansio

Opinnäytetyön aiheen saimme syksyllä 2018, josta prosessimme lähti liikkeelle. Olimme kesäkuussa 2019 yhteydessä päiväryhmän ohjaajaan, jonka kautta saimme käytössä olevan kansion sekä muutamia ideoita ja vinkkejä kansion tekoon ja sen suunnitteluun. Suunnittelua varten olemme tutkineet erilaisia vauvakirjoja, muita kasvun kansioita ja hyödyntäneet omia ideoitamme. Yhdistyksen johtokunta kokoontui kesäkuussa 2019, jolloin opinnäytetyömme tutkimuslupa hyväksyttiin ja saimme aloittaa työskentelyn.

Kehittämispainotteisen opinnäytetyöprosessin tulos on valmis, kehitetty kasvun kansio, joka löytyy raportin liitteistä. Kansio on liitteissä lisättyä PDF-tiedostona, joten sen mittasuhteet eivät ole täysin oikeat. Tavoitteenamme on tuottaa selkeä ja monipuolinen työväline ammattilaisten ja ryhmäläisten yhteiseen käyttöön. Kasvun kansio on päiväryhmä Esikossa jo nyt käytettävä menetelmä, joka tukee ryhmän toimintaa. Kehitetty kasvun kansio tulee sisältämään monipuolista materiaalia, joka tukee sekä vauvan että vanhemman hyvinvointia ja vuorovaikutusta.

Saatuamme ohjaajien ideoita kansiota varten aloimme suunnittelemaan opinnäytetyömme kirjallista osuutta sekä kansion mahdollista mallipohjaa. Aloitimme rajaamalla aihepiirejä ja pohdimme, mitkä teoriaosuudet olisivat soipivimmat työhömme. Halusimme myös aiheita, jotka tukisivat mahdollisimman monipuolisesti omaa ammatillisuuttamme. Saimme kasaan mielestämme oikeat aiheet ja aloimme etsimään lähteitä työhömme. Pyrimme löytämään luotettavaa materiaalia sekä mahdollisimman tuoretta tietoa. Saatuamme mielestämme

hyvän ja kattavan suunnitelman kasaan, tapasimme uudestaan päiväryhmän ohjaajien kanssa. Keskustelimme työn etenemisestä sekä esitimme ideoitamme kansiota varten. Samalla esitimme heille kysymyksiä, joita suunnitteluvaiheessa oli noussut esille.

Saimme malliksi päiväryhmän silloin käyttämän kansion pohjan, johon tutustuimme perusteellisesti. Havainnoimme kansiota ja pohdimme kehittämisideoitamme. Tutkimme minkälaista sisältöä ja kirjoitusasua kansiossa oltiin käytetty. Halusimme saada tarkan kokonaiskuvan kansion toimivuudesta ja käytöstä päiväryhmässä. Mietimme kasvun kansion pohjaa tehdessämme, miten vanhempien ja lasten välistä vuorovaikutusta voi tukea parhaiten ja miten saamme kansion ulkonäöstä sellaisen, jota on mahdollisimman mielekästä täyttää.

Kasvun kansiota suunnitellessamme otimme huomioon aiheen teorian sekä opin- näytetyömme tavoitteet ja yhteistyökumppanimme toiveet. Asiakkaan osalli- suutta on pyritty ottamaan huomioon mahdollisimman paljon, ryhmän toiminnan alkaessa asiakas saa täyttää tehtäväsivun, jossa hän kartoittaa omat toiveensa ryhmän toiminnasta. Tällä saadaan asiakkaan ajatukset työntekijöiden tietoon sekä annetaan asiakkaalle mahdollisuus pohtia, mitä hän toivoo ryhmästä saa- vansa. Kun asiakkaalla on ajatus siitä mitä hän haluaa saavuttaa, lähtee muutos- työ hänestä itsestään. Päiväryhmän päättyessä, asiakas pohtii ryhmän toimintaa, oppimaansa sekä voimavaroja ja rutiineja, jotka hän on saanut arkeensa ryhmän toiminnasta.

Tehtävät on suunniteltu niin, että niissä käydään läpi asioita lapsen, vanhemman tai heidän yhteisen näkökulmansa kautta. Tehtävät herättelevät vanhempaa poh- timaan lapsensa tunteita ja tarpeita. Kasvun kansion avulla vanhempi saa miettiä myös omaa vanhemmuuttaan, läheisverkostoa ja arjen toimivuutta. Esimerkiksi näiden asioiden avulla asiakas kartoittaa omia voimavarojaan. Kasvun kansion toivottiin kertovan lapselle tulevaisuudessa hänen elämässään olevista tärkeistä ihmisistä ja sukujuurista, joten osa tehtäväsivuista käsittelee näitä aiheita. Kas- vun kansiossa on tehtäväsivujen lisäksi asiakkaalle tietoa rutiineista, vuorovaiku- tuksesta ja lapsen hoidosta.

Kehitetyssä kasvun kansiossa on 43 sivua ja jokainen sivu on suunniteltu tarkasti kuvien, värien ja sisällön mukaan. Kuvia, joita olemme käyttäneet ovat meidän ja ystäviemme piirtämiä tai otettu suunnittelumallisovellus Canvasta. Kuvien suunnittelussa meille tärkeintä oli vanhemmuus ja lapsinäkökulma sekä kuvien soveltuvuus teemoittain. Esimerkiksi vanhempaa ja lasta koskevissa sivuissa olemme käyttäneet eläinaiheisia ja äidillisiä kuvia, kun taas esimerkiksi joulun odotusta koskevaan sivuun valitsimme jouluun ja talveen sopivia kuvia.

Kansiossa värimaailman halusimme luovan lämminhenkisyyttä ja lempeyttä, jolloin käytimme paljon pastellisävyjä. Kansilehtiin valitsemamme kuvat ovat taas värimaailmaltaan Porin ensi- ja turvakodin logon värejä vastaavat. Toivomme kansion värityksen ja kuvien soveltuvan jokaisen vanhemman käytettäväksi.

7 POHDINTA JA ARVIOINTI

Tässä osiossa käymme läpi opinnäytetyömme tavoitteiden toteutumista, oman ammatillisuuden kehittymistä sekä omaa itsearviointia työstämme sekä työskentelystämme. Opinnäytetyömme aihe soveltuu meidän molempien ammatillisen kasvun tueksi, vaikka toinen meistä saa varhaiskasvatuksen opettajan virkakelpoisuuden ja toinen diakoniatyöntekijän virkakelpoisuuden. Kummallakin on kiinnostusta tulevaisuudessa työskennellä perheiden kanssa, joten koimme tämän opinnäytetyön tukevan omaa tietämystämme sekä ammatillista osaamistamme. Etenkin lapsen ja vanhemman välisen vuorovaikutuksen sekä osallisuuden tukemisen ja vahvistamisen pohdinnan koimme erityisen hyväksi oppimisen kokonaisuudeksi itsellemme.

Työtä tehdessämme oivalsimme erilaisia tapoja sekä käytäntöjä lasten ja vanhempien välisen vuorovaikutuksen vahvistamisesta, joita voimme itse käyttää tu-

levaisuudessa. Saimme laajan käsityksen ja kartoituksen erilaisista yhteistyökumppaneista ja Suomen sosiaalihuollosta, varsinkin sen palveluista, jotka tekevät perhetyötä ja tukevat perheitä Suomessa.

Diakoniatyöntekijän on työssään kohdattava sekä pyrittävä auttaa erilaisissa tilanteissa olevia ihmisiä, johon kuuluu myös erilaisten perheiden auttaminen ja kohtaaminen. Diakoniassa luodaan yhteisöllisyyttä sekä osallisuutta niille, joiden tukiverkosto on vähäinen tai sitä ei välttämättä ole ollenkaan. Jokainen ihminen on arvokas ja oikeutettu kokemuksiin, jotka vahvistavat läheisyyden tunnetta sekä yhteisöllisyyttä. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko, i.a.-c.) Koimme opinnäytetyömme tällä saralla vahvistavan omaa ammatillisuutta kohdatessamme erilaisia perheitä. Opinnäytetyö antoi materiaalia ja tietämystä, miten tukea seurakunnan työntekijänä perheitä ja vahvistaa lapsien ja vanhempien välistä osallisuutta ja vuorovaikutusta. Opinnäytetyötä kirjoittaessa saimme myös tietämystä erilaisista hanketoista sekä yhteistyökumppaneista, joita voi tulevaisuudessa käyttää moniammatillisesti työskennellessä seurakunnassa. Työn tekeminen antoi myös hyviä lähtökohtia yhteistyön tekemiselle.

Vaikka Kasvun kansio ja yhteistyömme Porin ensi- ja turvakodin kanssa ei liittynyt diakoniatyöhön tai seurakuntaelämään, mielestämme kansiota voisi käyttää myös seurakunnan diakoniatyössä sekä erityisesti perhetyössä. Kansiossa ei ole hengellisiä osuuksia, sillä kansion on oltava uskontoneutraali sekä sen on sovitava kaikille kulttuureille.

Kasvun kansio on usein varhaiskasvatuksessa käytetty työväline, joten sen teoriaa on hyvä tuntee varhaiskasvattajana, tämän lisäksi käytännön työskentelyn osaaminen on hyvä lisä omaan ammattitaitoon. Olemme kansiota tehdessämme kokeilleet, toimivatko tehtäväsivut niin kuin haluamme, joten menetelmän käyttäminen on tullut meille konkreettisesti tutuksi. Kasvun kansio toimii dokumentoinnin välineenä sekä sen kautta lapsi ja hänen huoltajansa voivat palata päiväkodilla tehtyihin askareisiin. Varhaiskasvatuksessa pyritään menemään mahdollisimman lapsilähtöiseen toimintaan, jota kasvun kansio parhaimmillaan tukee, jos kansiota kootaan yhdessä lapsen kanssa ja sen teoria sekä tavoitteet ovat varhaiskasvattajalla hallussa.

Opinnäytetyö tukee varhaiskasvattajan ammatillisen identiteetin vahvistumista, sillä tutkimme laajasti opinnäytetyömme teoriapohjaa sekä erilaisia menetelmiä kasvun kansiotamme varten. Vaikka opinnäytetyömme ei ole tehty varhaiskasvatukseen, uskomme tämän tukevan laaja-alaista osaamistamme. Varhaiskasvatuksen tavoite on tukea vanhempia kasvatustyössä ja kasvatusyhteistyö onkin nykypäivänä suuressa roolissa varhaiskasvattajan työssä. Työntekijän tulee hallita monipuolisesti sosiaalialaa; vanhemmuuden tukeminen, lapsen tarpeet ja sosiaalihuollon palveluiden tietämys auttavat laadukkaan kasvatusyhteistyön luomiseksi. Olemme myös oppineet sen, kuinka monia asioita tehtäväsivuja tehdessä tulee ottaa huomioon, esimerkiksi sanamuodot. Tällaisia asioita joudumme miettimään jokaisella sosiaalialan työpaikalla dokumentoidessa tai kirjoittaessamme tiedotteita asiakkaallemme.

Opinnäytetyötämme varten hankittu teoretieto auttaa meitä toimimaan lasta ja vanhempaa tukien ja osallistaen. Sen kautta opimme lisää sensitiivisestä kohtaamisesta ja vaikeidenkin asioiden käsittelystä asiakkaan kanssa. Kasvun kansion tehtävät ovat moniin eri elämäntilanteisiin ja erilaisille perheille sopivia sekä sitä on menetelmänä helppo soveltaa asiakkaalle sopivaksi. Sosiaalialalla kohtaamme jokaisen asiakkaan yksilöinä ja meille oli alusta asti selvää, että haluamme luoda kansioon vaihtoehtoisia sivuja, jotta jokainen tuntee olonsa mukavaksi sivuja täyttäessään. Emme halunneet käyttää kasvun kansiossamme pelkästään sanaa äiti tai vanhempi, vaan annamme asiakkaalle vaihtoehdon valita näiden väliltä. Kansiossa olevat kuvat ja värit olemme miettineet myös sen mukaan, että ne olisivat mahdollisimman neutraaleja ja kaikille sopivia.

Opinnäytetyömme opetti meille myös sen, kuinka kehittämispainotteista projektia tehdään. Tulevaisuuden työkentällä tulemme kohtaamaan projekteja, pieniä tai suuria ja on tärkeää tiedostaa, kuinka projektityöskentely toimii. Työskentely vaatii taitoja tiedonhaussa, aikataulutuksessa, virallisissa asioissa, kuten tutkimusluvan tai määrärahan hakemisessa ja kaiken muun lisäksi se vaatii kykyä työskennellä mahdollisesti moniammatillisessa työryhmässä. Opinnäytetyössämme työryhmä oli pieni, mutta silti aikataulujen yhteensovittaminen ja työnjako oli tehtävä.

Opinnäytetyömme tekoprosessi sujui mielestämme hyvin sekä saavutimme tavoitteemme rakentaa osallistava kokonaisuus, jossa vahvistetaan lapsen ja vanhemman välistä vuorovaikutusta. Koemme, että kehittämämme kasvun kansion sisältö on mietitty tarkkaan ja sen tehtävät ovat tavoitteidemme mukaisia. Keskeinen työskentelymme oli sujuvaa ja pystyimme jakamaan työskentelyä tasa-arvoisesti. Käytimme hyödyksi työssämme molempien vahvuuksia sekä jaoinme kokemuksia ja mielipiteitämme. Joimme keskenämme suunnittelumallin, opinnäytetyö- sekä muistiinpanopohjan, jossa pystyimme myös itsenäisesti rakentamaan työtämme ja jättämään toisillemme kommentteja. Näimme toisiamme säännöllisesti opinnäytetyön tiimoilta, jonka lisäksi teimme työtä yhdessä puhelimen välityksellä.

Tarkastelimme työtämme myös eettisestä näkökulmasta. Emme ole työssämme kuvailleet päiväryhmässä käyviä vanhempia tai heidän lapsiansa, emme ole myöskään kirjoittaneet heidän elämäntilanteistaan tai mahdollisista avun tarpeista. Keskitymme työssämme yleisesti vanhemmuuden tukemisen muotoihin ja seikkoihin, jotka vahvistavat lapsen ja vanhemman välistä vuorovaikutusta. Opiskeluajana sekä tulevaisuudessa työskentällä sosiaali- ja terveysalalla pätee vaitiolovelvollisuus, jolloin ammattihenkilö ei saa ilman lupaa puhua tai ilmaista yksityishenkilön tai perheen tilannetta tai salassa pidettäviä perheen asioita. Salassapitovelvollisuus jatkuu myös kyseisen työsuhteen tai opiskeluajan päättymisen jälkeen (Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto, 2018.)

Sosiaalialan ammattilainen noudattaa tiettyjä eettisiä periaatteita ja ammattietikan lähtökohtia. Eettisiä periaatteita ovat arvostava ja luottamuksellinen vuorovaikutus, jokaisen ihmisen voimavarojen ja vahvuuksien huomiointi, heidän oikeus ilmaista tunteitaan ja kielteisiä kokemuksia sekä ihmisten eri kokonaisuuksien huomioon ottaminen, yhdenvertaisuus sekä syrjinnän vastustaminen ja erilaisuuksien hyväksyminen. (Talentia 2017 -b, s. 6–7.)

Sosiaalialalla ammattihenkilöt noudattavat näitä periaatteita ja arvoja, jotka muuttuvat työskentällä käytännön toiminnassa teoiksi. Valmius, kypsyyt ja harkinta ovat oleellinen osa työntekijän kokonaisvaltaista ammattitaitoa. Jokaiselle työntekijälle tulee tilanteita, jossa eettisiä periaatteita on pohdittava ja pidettävä yllä

näiden arvojen merkitystä. Arvot ja eettiset periaatteet eivät anna suoria vastauksia toimia käytännön työssä, mutta ne ohjaavat työntekijää pohtimaan omia valintoja ja velvollisuuksia sekä asiakkaan oikeuksia työssään. (Talentia 2017 -b, s. 6–7.) Tulevina sosiaalialan ammattilaisina pohdimme eettisiä periaatteita myös työstäessämme opinnäytetyötämme. Vaikka prosessissa emme olleet kontaktissa Ensi- ja turvakodin asiakaskunnan kanssa pyrimme silti huomioimaan näitä arvoja ja periaatteita kasvun kansiossa.

LÄHTEET

- Ahonen, L. (2017). *Vasun käyttöopas*. Jyväskylä: PS- kustannus.
- Diakonia ammattikorkeakoulu. (i.a.). *Opinnäytetyö*. 17.10.2020
<https://www.diak.fi/opinnaytetyo/>
- Ensi- ja turvakotienliitto. (i.a.-a). *Ensikodit ja vauvaperheiden auttaminen*.
 13.9.2019 https://ensijaturvakotienliitto.fi/tietoa-liitosta/nain-me-autamme/ensikodit_ja_vauvaperheet/#paivaryhmat
- Ensi- ja turvakotien liitto. (i.a.-b). *Tietoa liitosta*. 13.9.2019 <https://ensijaturvakotienliitto.fi/tietoa-liitosta/>
- Halme, N., Vuorisalmi, M., & Perälä M-L. (2014). *Tuki, osallisuus ja yhteistyö lasten ja perheiden palveluissa- Työntekijöiden näkökulma*.
 Terveystieteiden tutkimuskeskus. Tampere: Juvenes Print–Suomen yliopistopaino Oy.
- Hellsten, T. (1999). *Vanhemmuus – vastuullista vallankäyttöä*. Helsinki: Kirjapaja Oy.
- Huges, D. (2011). *Kiintymyskeskeinen vanhemmuus- toimivuutta kasvatukseen*.
 Tampere: PT-kustannus.
- Hujala, E. (2016). *Varhaiskasvatuksen käsikirja*. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Hujala, E. (2017). *Varhaiskasvatuksen käsikirja*. Jyväskylä: PS-kustannus.
 19.11.2020 <https://www.ellibslibrary.com/reader/9789524517638>
- Häkkä, A., Kuokkanen H., & Virolainen, A. (2014). *Lapsen parhaaksi- Lähihoitaja varhaiskasvattajana*. Porvoo: Edita.
- Jyväskylän yliopisto. (2015). *Haastattelut*. 25.9.2020 <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/aineistonhankintamenetelmat/haastattelut>
- Jyväskylän yliopisto. (2016). *Kyselyt*. 25.9.2020 <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/aineistonhankintamenetelmat/kyselyt?searchterm=kyselyt>
- Kajaanin ammattikorkeakoulu. (i.a.-a). *Opinnäytetyön aiheen valinta ja rajaus*.
 17.10.2020 <https://www.kamk.fi/fi/opari/Opinnaytetyopakki/Opinnaytetyoprosessi/SoTeLi/Opinnaytetyoprosessi/Aiheen-rajaus>

- Kajaanin ammattikorkeakoulu. (i.a.-b). *Havainnointi*. 20.10.2020
<https://www.kamk.fi/fi/opari/Opinnaytetyopakki/Teoreettinen-materiaali/Tukimateriaali/Aineiston-keruumenetelmat/Havainnointi>
- Kalavainen, S. (2005). *Kuvaus lastensuojelun vauvaperhetyön kehittymisestä. Ensi- ja turvakotienliiton julkaisu 34.*
- Kankaanranta, M. (1998). *Kertomuksia kasvusta ja oppimisesta- Portfoliot sil- tana päiväkodista kouluun*. Jyväskylän yliopisto.
- Kankaanranta, M., Linnakylä, P., & Pollari, P. (1996). *Portfolion monet mahdolli- suudet*. Jyväskylä: Kopi-Jyvä Oy.
- Kaskela, M., & Kekkonen, M. (2006). *Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta- Opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen*. Gummerus kirjapaino Oy.
- Keskinen, S., & Virjonen, H. (2004). *Vanhemmuuden ja lapsen kasvun tukemi- nen päivähoidossa*. Helsinki: SanomaPro.
- Kettunen, R., Kähäri-Wiik, K., Vuori-Kemilä, A., & Ihalainen, J. (2009). *Kuntou- tumisen mahdollisuudet*. Helsinki: WSOYpro.
- Kristeri, I., (2002). *Vahvaan vanhemmuuteen*. Helsinki: Kirjapaja.
- Kääriäinen, A., Hämäläinen J., & Pölkki P. (2009). *Ero, vanhemmuus ja tukemi- nen*. Helsinki: Lastensuojelun keskusliitto.
- L 1301/2014. *Sosiaalihuoltolaki 13.12.2014/1301*. <https://www.finlex.fi/fi/laki/al- kup/2014/20141301>
- L 417/2007. *Lastensuojelulaki 13.4.2007/417*. <https://finlex.fi/fi/laki/ajan- tasa/2007/20070417>
- L 504/2018 *Varhaiskasvatuslaki 13.7.2018/504* <https://www.finlex.fi/fi/laki/al- kup/2018/20180540#Pidp447621904>
- Lamminen, S. (2018). *Vanhempien osallisuus varhaiskasvatuksessa –vinkki- vihko*. 20.9.2019 [YAMK- Opinnäytetyö]
<https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/143534/Vinkki- vihko%20vanhempien%20osallisuus%20varhaiskasvatuk- sessa.pdf?sequence=1>
- Lämsä, A-L. (toim.) (2013). *Verkosto vahvaksi- Toimiva vuorovaikutus perhei- den kanssa*. Jyväskylä: PS- kustannus.

- Mannerheimin lastensuojeluliitto (2018). 10.10.2020 *Näin syntyy riittävän hyviä vanhempia*. <https://www.mll.fi/vanhemmille/tietoa-lapsiperheen-elamasta/vanhemmuus-ja-kasvatus/nain-syntyy-riittavan-hyvia-vanhempia/>
- Mäkitaloa, A-R., Nevanen, S., Ojala, M., Tast, S., Venninen, T., & Vilpas, B. (toim.) (2011). 15.9.2020 *Löytöretkellä osallisuuteen- kehittämistä ja tutkimista päiväkodin arjessa 2*. Soccan ja Heikki Waris- institutin julkaisusarja nro 26. http://www.socca.fi/files/1373/Loytoretkella_osallisuuteen_kehittamista_ja_tutkimista_paivakodin_arjessa_II.pdf
- Niemelä, P., Siltala, P., & Tamminen, T. (toim.) 2003. *Äidin ja vauvan varhainen vuorovaikutus*. Helsinki: WSOY.
- Niikko, A. (2000). *Portfolio oppimisen avartajana*. Tampere: Tammer-Paino.
- Opetushallitus (2018). *Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018*. 13.11.2020 https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet.pdf
- Porin ensi- ja turvakoti yhdistys ry. (i.a.-a). *Yhdistys*. 14.9.2019 <https://ensijaturvakotienliitto.fi/porinensijaturvakoti/yhdistys/#1507188017746-bf45bb93-72d8>
- Porin ensi- ja turvakotiyhdistys ry. (i.a.-b). *Turvakoti*. 14.9.2019 <https://ensijaturvakotienliitto.fi/porinensijaturvakoti/palvelut/turvakoti/>
- Rönkkö, L., & Rytönen, T. (2010). *Monisäikeinen perhetyö*. Helsinki: WSOYpro.
- Salo, S. & Tuomi, K. (2008). *Hoivaa ja leiki- vauvan ja vanhemman vuorovaikutus*. Psykologien kustannus Oy.
- Salonen, K. (2013). *Näkökulmia tutkimukselliseen ja toiminnalliseen opinnäytetyöhön- opas opiskelijoille, opettajille ja TKI-henkilöstölle*. Turun ammattikorkeakoulu. 14.10.2020 <http://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9789522163738.pdf>
- Sinkkonen, J. (2018). *Kiintymyssuhteet elämänkaareissa*. Helsinki: Duodecim.
- Sinkkonen, J., & Kalland, M. (2011). *Varhaislapsuuden tunnesiteet ja niiden suojeleminen*. Helsinki: WSOYpro.

- Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto. (2018). *Salassapito- ja vaitiolovelvollisuus*. 17.10.2020 https://www.valvira.fi/terveydenhuolto/hyva-ammattinharjoittaminen/salassapito/salassapito_ ja_vaitiolovelvollisuus
- Sosiaali- ja terveysministeriö. (i.a.-a). *Palvelut perheille*. 22.11.2019 <https://stm.fi/palvelut-perheille>
- Sosiaali- ja terveysministeriö. (i.a.-b). *Osallisuuden edistäminen*. 10.1.2020 <https://stm.fi/osallisuuden-edistaminen>
- Suomen evankelis-luterilainen kirkko. (i.a.-a). *Perhelähtöinen työote*. 26.9.2020 <https://evl.fi/plus/seurakuntaelama/aikuiset-ja-perhe/perhetyo>
- Suomen evankelis-luterilainen kirkko. (i.a.-b). *Diakoninen perhetyö*. 27.9.2020 <https://evl.fi/plus/seurakuntaelama/diakonia/sosiaalinen-hyvinvointi-ja-ihmissuhteet/perhe>
- Suomen evankelis-luterilainen kirkko. (i.a.-c). *Diakonia*. Saatavilla 26.9.2020. <https://evl.fi/plus/seurakuntaelama/diakonia>
- Talentia (2017-a). *Varhaiskasvatuksen perheohjauksessa saa tukea vanhemmuudelle*. 17.11.2020 <https://www.talentia-lehti.fi/varhaiskasvatuksen-perheohjauksessa-saa-tukea-vanhemmuudelle/>
- Talentia (2017-b). *Arki, arvot ja etiikka. Sosiaalialan ammattihenkilön eettiset ohjeet*. 22.10.2020 <https://talentia.e-julkaisu.com/2017/eettiset-ohjeet/>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (2020). *Osallisuuden edistäminen*. 2.11.2020 <https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/osallisuuden-edistaminen>
- Turja, L., & Fonsén, E. (toim.) (2010). *Suuntana laadukas varhaiskasvatus*- Professori Eeva Hujalan matkassa. Tampere: Juvenes Print.
- Uusitalo, I. (2002). *Kasvun kansion merkityksistä ja käyttömahdollisuuksista perhepäivähoidossa*. Teoksessa Alho-Kivi, H., & Keskinen, S. (toim.) *Kodissa vaan ei kotona- Perhepäivähoito varhaiskasvatuksen oppimisympäristönä*. (s. 101-115) Vammala: Tammi.
- Valtonen, M., Karjalainen, A-L., Nylund, M., Riihimäki, T., & Vesterinen, O. 2020. *Opinnäytetyön erilaiset toteuttamistavat. Diakonia-ammattikorkeakoulu*. 5.10.2020 <https://libguides.diak.fi/c.php?g=670543&p=4760648>

- Vuorenmaa, M. (2016). *Äitien ja isien osallisuus perheessä ja lasten palveluissa sekä osallisuuteen yhteydessä olevat tekijät* [Väitöskirja, Tampereen yliopisto]. 25.8.2020 <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/131461/978-952-03-0019-7.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Väestöliitto. (2018). *Ihmissuhteet perustuvat vuorovaikutukseen*. 14.10.2020 <https://www.hyvakysymys.fi/artikkeli/ihmissuhteet-perustuvat-vuorovaikutukseen/>
- Wallin, K. (2000). *Reggio Emilia ja lapsen sata kieltä*. Lasten Keskus Oy.

LIITE 1. Haastattelu Porin Ensi- ja turvakodin työntekijöille

HAASTATTELU

1. Miksi kasvun kansiota on kehitettävä?

---

2. Mihin suuntaan kasvun kansiota on kehitettävä?

---

3. Mitkä asiat koette tärkeäksi kansion sisällölle? Miksi?

---

4. Mitkä ovat kasvun kansion toivotut vaikutukset työvälineenä?

LIITE 2. Tutkimuslupa

LUPA-ANOMUS

Porin ensi- ja turvakotiyhdistys RY
Johtokunta
Anomus

Anomme lupaa toteuttaa projektiluontoisen opinnäytetyön Porin Ensi- ja turvakodin päiväryhmä Esikkoon.

Opiskelemme Diakonia ammattikorkeakoulussa Porin kampuksella sosionomiksi ja sosionomi-diakoniksi. Opintoihimme sisältyy 15 opintopisteen opinnäytetyö kokonaisuus. Porin Ensi- ja turvakodilla on tarve kasvukansion kehittämiseksi, jonka toteuttaisimme opinnäytetyönämme. Opinnäytetyömme ohjaajana toimivat lehtorit Rauli Vuorela ja Sari Ilvonen.

Opinnäytetyömme päätavoitteena on luoda kasvun kansion pohja Esikon asiakkaiden sekä työntekijöiden käyttöön. Tarkoituksenamme on kasata kuvitettu varhaiskasvatusta sekä vanhempien ja lasten vuorovaikutusta tukeva ja edistävä kasvun kansio lapselle muistoksi.

Porissa 9.6.2019

Ystävällisin terveisin

Mari Linnala

Ella Pihkala

LIITE 3. Kasvun kansio

KASVUN KANSIO

KOOTTU ESIKON
PÄIVÄRYHMÄSSÄ
KEVÄÄLLÄ _____

KASVUN KANSIO

KOOTTU ESIKON
PÄIVÄRYHMÄSSÄ
SYKSYLLÄ _____

Töimien kasvun kansion omistaa

**NÄITÄ ASIOITA
ODOTAN RYHMÄLTÄ**

Four horizontal light pink rectangular boxes stacked vertically, intended for writing down items to expect from the group.

Ajatukseni ensimmäisestä tapaamisesta:

Three horizontal light pink lines stacked vertically, intended for writing down thoughts about the first meeting.

Minä ja vanhempani

TÄHÄN OLEMME PAINANEET
KÄDENJÄLKEMME ALOITTAESSAMME
PÄIVÄRYHMÄSSÄ

PVM _____

Minun tarinani alkaa päivänä, jona synnyin eli _____._____.

<p>Päivä oli</p> <p>☐ Aurinkoinen</p> <p>☐ Sateinen</p> <p>☐ Tuulinen</p> <p>☐ Luminen</p> <p>☐ Lämmin</p> <p>☐ Kylmä</p> <p>Ulkolämpötila oli noin _____</p>	<p>Synnyin _____.</p> <p>Syntymäpituuteni _____ ja painoni _____.</p> <p>Horoskooppini on _____.</p> <p>Vanhempani ovat _____ ja _____.</p> <p>Synnyttyäni näytin _____.</p> <p>Kotiin me pääsimme _____.</p> <p>Ensimmäisenä minua tuli katsomaan _____.</p> <p>Ennen syntymääni minua kutsuttiin _____.</p> <p>Ja nimekseni sain _____.</p>
--	---

Minun syntyessäni uutisissa käsiteltiin _____.

Näin elämäni ensimmäiset viikot menivät:

Söin _____ ja nukuin _____.

Yöuneni olivat _____.

Kylvyssä olin _____. Äiti ajatteli minun olevan _____

vauva. Ensimmäisen hymyni annoin _____ ikäisenä _____ (kenelle).

Pidin todella paljon _____ mutta en tykännyt _____.

Nauroin _____ ja itkin _____.

Ensimmäinen sanani oli _____, jonka sanoin _____ ikäisenä.

Aloin ryömimään _____, konttaamaan _____ ja kävelemään _____.

Mieluiten vietin aikaani _____.

Nyt esittelen minulle tärkeän henkilön

Hänen nimensä on

Mistä hän on kotoisin:

Millainen hän on ollut lapsena:

Mitä hän minulle merkitsee:

Mitä hän haluaa
sanoa minulle:

Mistä hän pitää ja
mitä hän ihailee

Minä tunnen lapseni parhaiten

MAAILMA ON TÄYNNÄ ASiantuntijoita,
MUTTA JOKAINEN ÄITI ON OMAN LAPSENSA
PARAS ASiantuntija

Mielestäni minun lapseni on _____

Minun on hyvä olla silloin, kun lapseni

_____

Me viihdymme lapseni kanssa parhaiten

_____

Lapseni pitää siitä, että _____

Hän suuttuu silloin, kun _____

Jos hän on itkuinen, hän rauhoittuu parhaiten

_____

Lapselleni tärkeitä ihmisiä ovat

_____

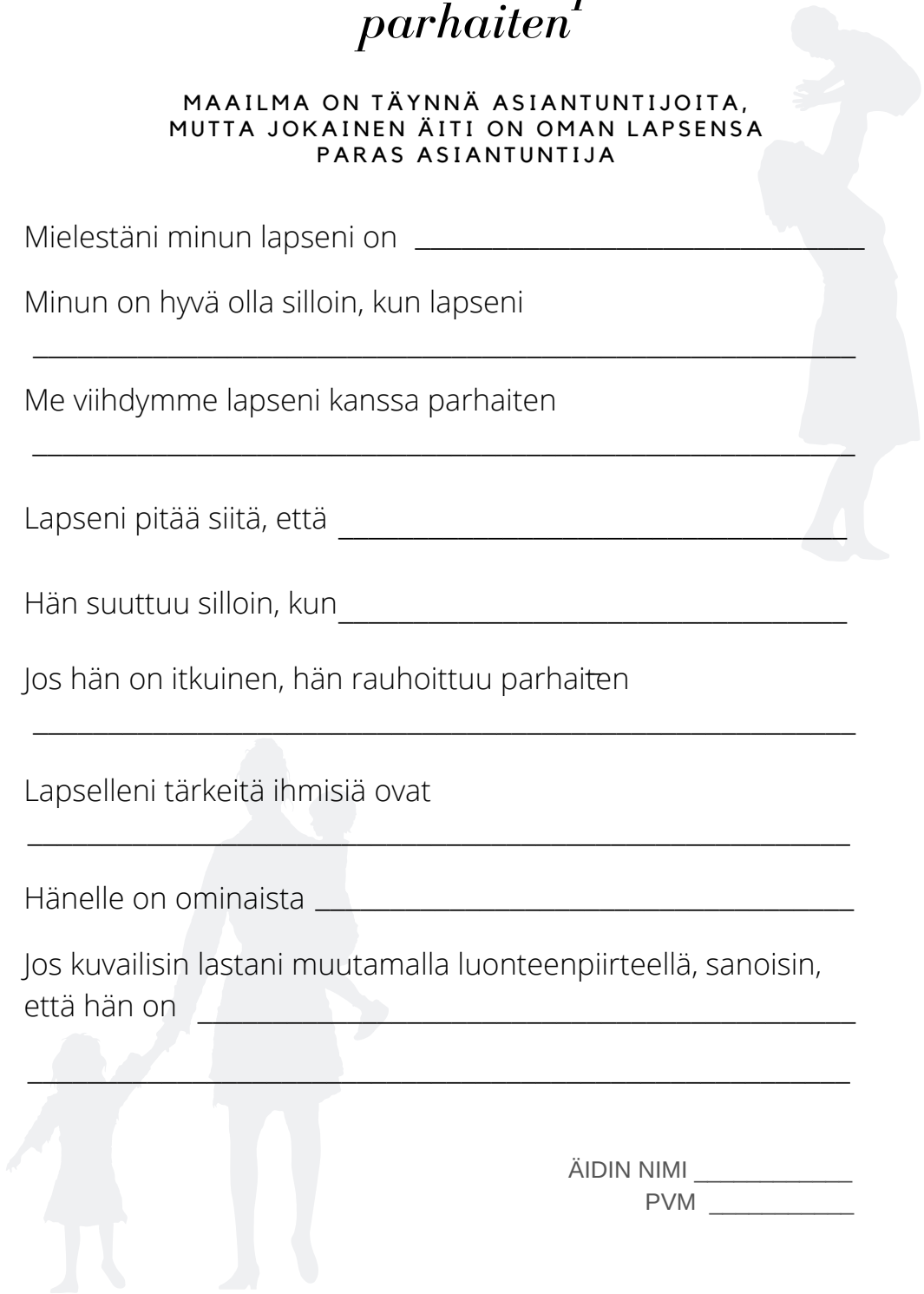
Hänelle on ominaista _____

Jos kuvailisin lastani muutamalla luonteenpiirteellä, sanoisin,
että hän on _____

_____

ÄIDIN NIMI _____

PVM _____

Minä tunnen lapseni parhaiten

MAAILMA ON TÄYNNÄ ASiantuntijoita,
MUTTA JOKAINEN VANHEMPI ON OMAN
LAPSENSA PARAS ASiantuntija

Mielestäni minun lapseni on _____

Minun on hyvä olla silloin, kun lapseni

_____

Me viihdymme lapseni kanssa parhaiten

_____

Lapseni pitää siitä, että _____

Hän suuttuu silloin, kun _____

Jos hän on itkuinen, hän rauhoittuu parhaiten

_____

Lapselleni tärkeitä ihmisiä ovat

_____

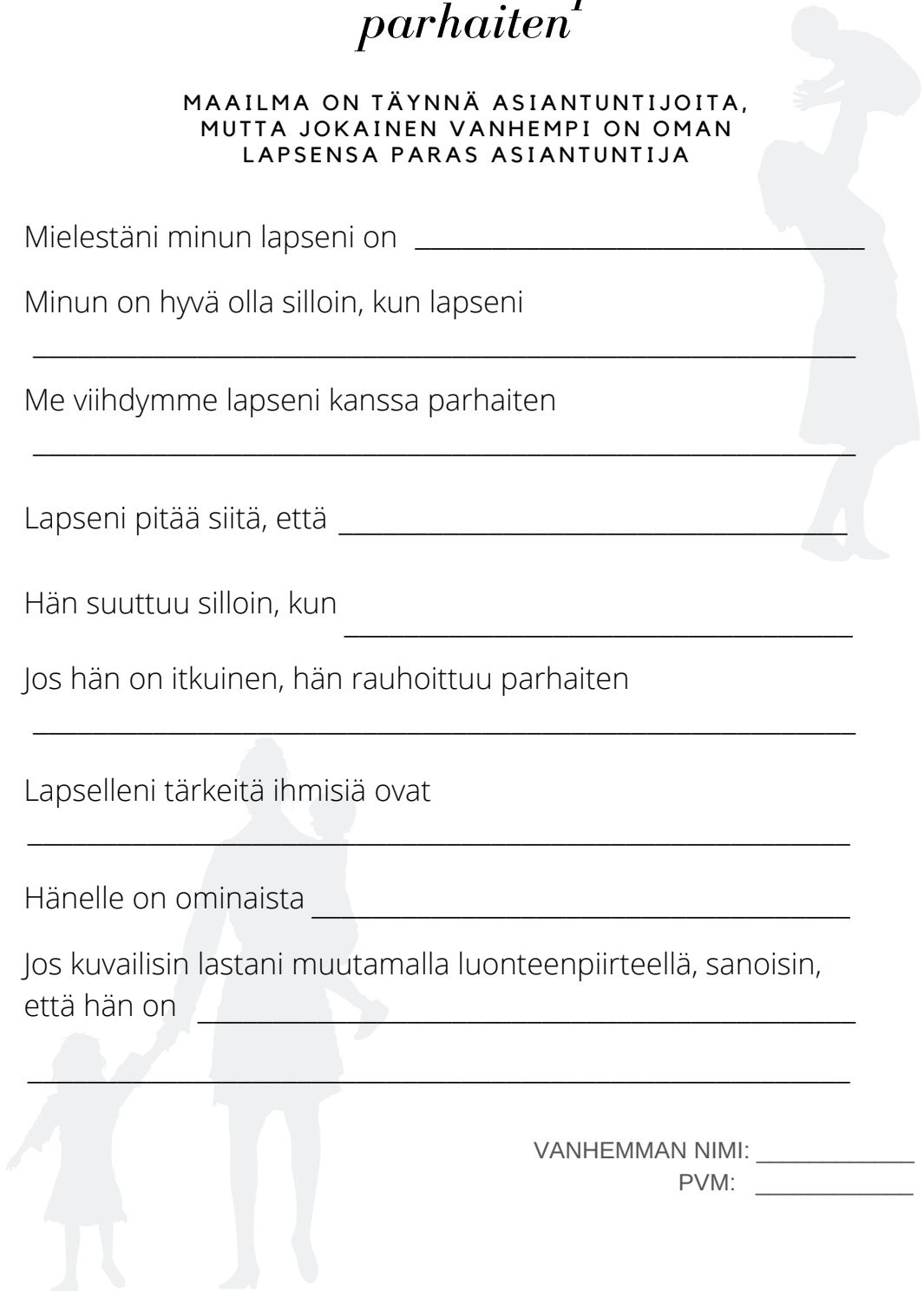
Hänelle on ominaista _____

Jos kuvailisin lastani muutamalla luonteenpiirteellä, sanoisin,
että hän on _____

_____

VANHEMMAN NIMI: _____

PVM: _____

TÄRKEÄ HETKI PÄIVÄRYHMÄSSÄ

Isovanhempien vierailu _____.____._____

Minun kanssani päivää viettivät:

Vierailun ohjelmassa oli:

Tarjosimme vieraille:

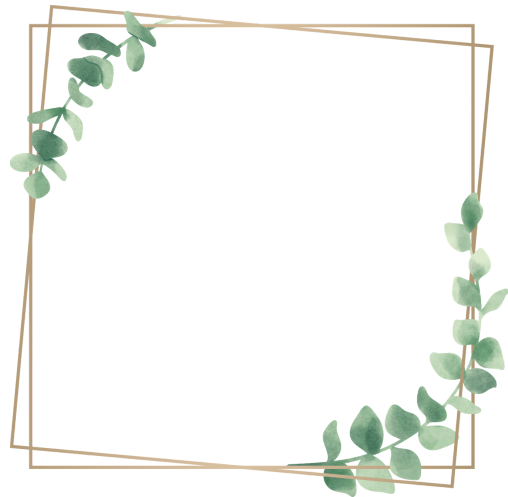

Minusta mielisintä koko päivässä oli:

Tässä valokuvassa
olen minä ja minulle
tärkeä ihminen
kysyksenä päivänä

Isovanhempani vierailivat päiväryhmässä: ____ . ____ . ____

Vierailuun osallistuivat: _____

_____

Mitä oli tarjolla: _____

_____

Vieraat pitivät erityisesti: _____

_____

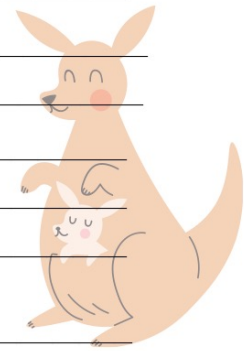
Minä pidin erityisesti: _____

_____

Parasta vierailussa oli: _____

_____

_____

Meistä kuvia

TÄRKEÄ HETKI PÄIVÄRYHMÄSSÄ

LAULU- JA LEIKKIHEIKKI

Tänään laulu- ja leikkihetkessä meillä oli ohjelmassa:

Ajatuksemme ja fiiliksemme päivän tuokiosta:

Meidän lempilaulujamme ja leikkejämme ovat:

Tällaisesta musiikista *minä* pidän _____
ja *vanhempani* taas _____

Näitä päiväryhmässä oppimiamme lauluja ja leikkejä olemme viimeeksi käyttäneet kotona:

Näissä tilanteissa musiikki on ollut läsnä meidän arjessamme:

PÄIVÄRYHMÄN KANSSA RETKELLÄ

—:—:—

Missä retki oli: _____

Millä menimme: _____

Ketkä olivat mukana: _____

Retken tapahtumat: _____

_____
_____
_____

Retkieväänä oli: _____

Pidin siitä, että _____

_____

En ollenkaan pitänyt siitä _____

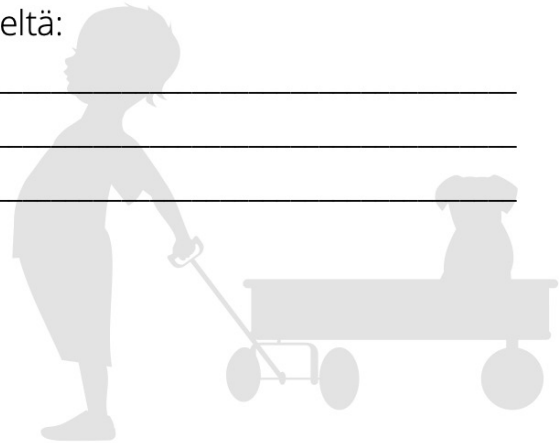
_____

Parhaiten mieleeni jäi retkeltä:

_____

_____

_____

PÄIVÄRYHMÄN KANSSA INTENSIIVIVIIKKO SOPUKASSA

Lähdimme Sopukkaan _____. _____.

Matka taittui _____. Mieluisinta menomatalla oli mielestäni _____ ja lapseni ajatteli matkan olleen _____.

Reissussa meitä oli _____

_____.

Saapuessamme Sopukkaan tunnelma oli _____.

Äidin kertomana viikon tapahtumat: _____

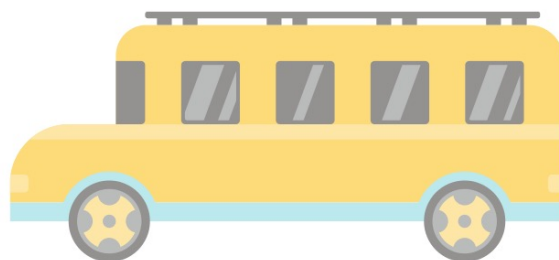
Uskon viikon olleen lapselleni _____ ja minulle _____.

Parhaiten meille jäi viikosta mieleen _____

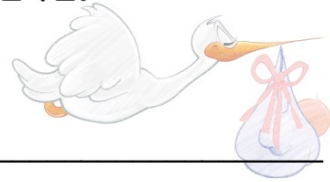

MINUN ÄITINI:

Nimi: _____

Horoskooppimerkki: _____

Syntymäpaikka: _____

Syntymäaika: _____

Syntymäpaino: _____

Syntymäpituus: _____

Äitini kuuntelee mieluiten: _____

_____

Äitini pitää erityisesti: _____

_____

_____

Äitini ei pidä: _____

_____

Äitini on erityisen hyvä: _____

_____

_____

Äitini lempileikit ja -lelut lapsena: _____

_____

_____

_____

MINUN ISÄNI:

Nimi: _____

Horoskooppimerkki: _____

Syntymäpaikka: _____

Syntymäpäivä: _____

Syntymäaika: _____

Syntymäpituus: _____

Isäni kuuntelee mieluiten: _____

_____

Isäni pitää erityisesti: _____

_____

_____

Isäni ei pidä _____

_____

_____

Isäni on erityisen hyvä: _____

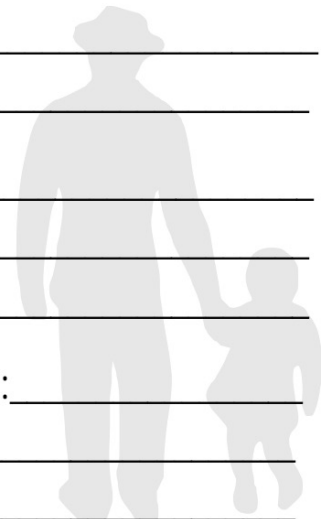
_____

_____

Isäni lempileikit ja -lelut lapsena: _____

_____

_____

MINUN VANHEMPANI:

Nimi: _____

Horoskooppimerkki: _____

Syntymäpaikka: _____

Syntymäpaino: _____

Syntymäaika: _____

Syntymäpituus: _____

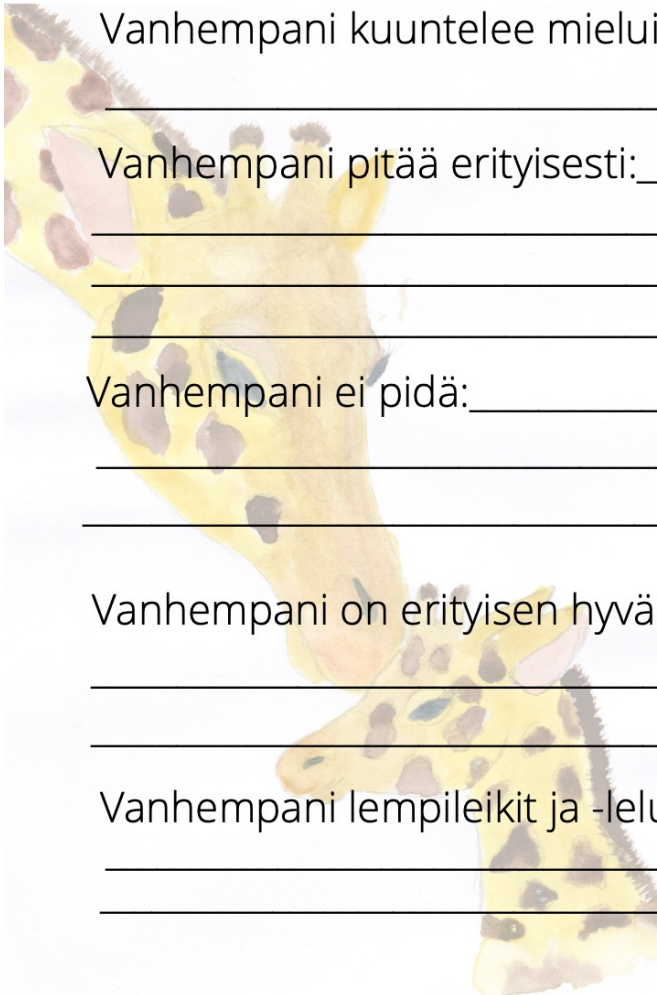
Vanhempani kuuntelee mieluiten: _____

Vanhempani pitää erityisesti: _____

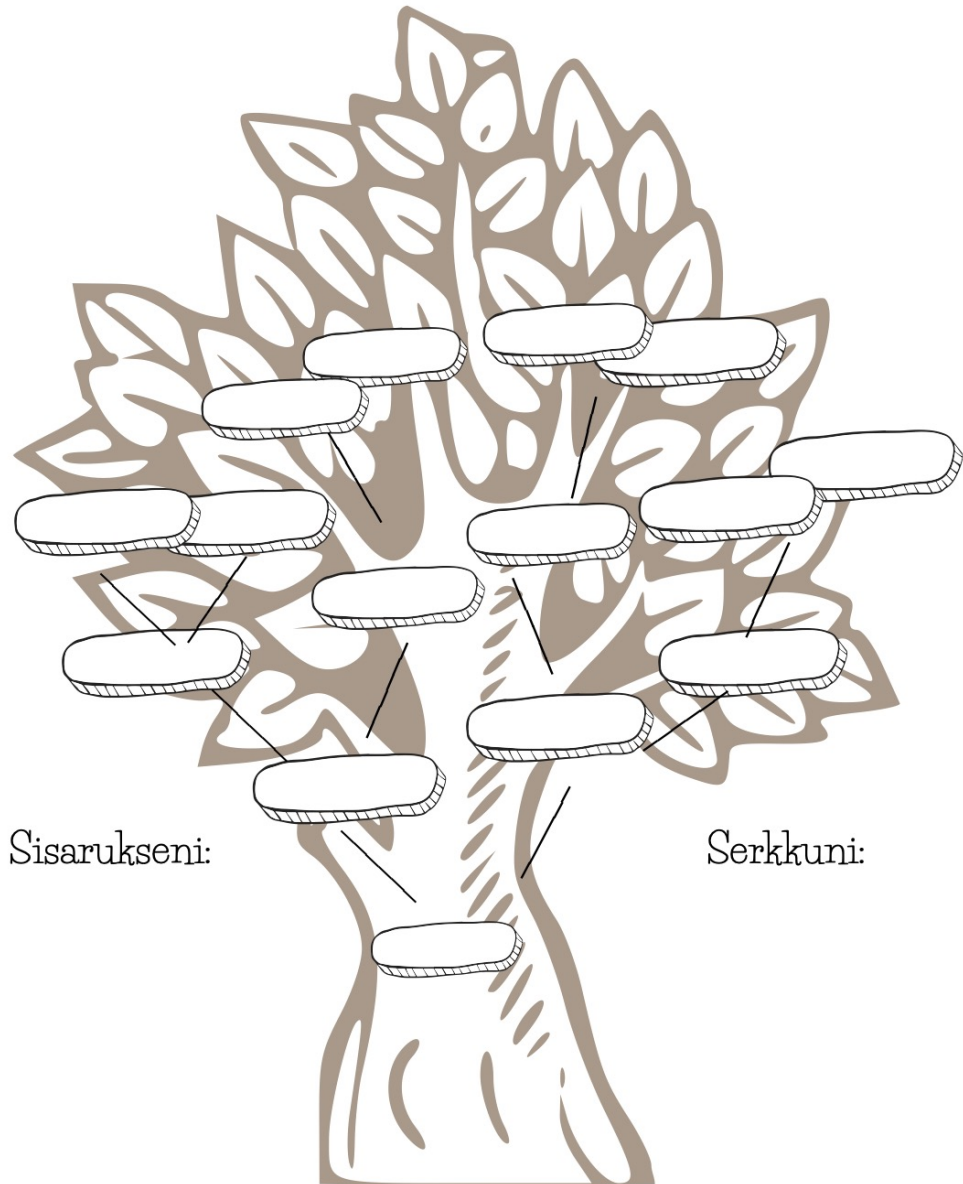
Vanhempani ei pidä: _____

Vanhempani on erityisen hyvä: _____

Vanhempani lempileikit ja -lelut lapsena: _____

Minun sukuni:

Mitä lapseni ajattelee?

Kun olen perheeni kanssa:

Kun olen äidin kanssa:

Kun olen isän kanssa:

Kun olen iloinen:

Kun olen kiukkuinen:

Toivoisin, että minusta tulisi isona:

Toivoisin, että tekisimme yhdessä:

Mikä on lempi hetkeni vuorokaudessa:

Miten kuvailisin itseäni kolmella sanalla:

Meidän hyvä päivämme

Mitä syömmme aamiaiseksi: _____

Ketä tapaamme: _____

Mikä erityisesti kuuluu
hyvään päiväämme:

Mikä kappale kuvastaa hyvää
päiväämme:

Mitä ostamme kaupasta:

Jos voisimme tehdä
mitä vain, tekisimme:

Mitä ohjelmia katsomme
televisiosta:

Miten hyvä päivämme päättyy:

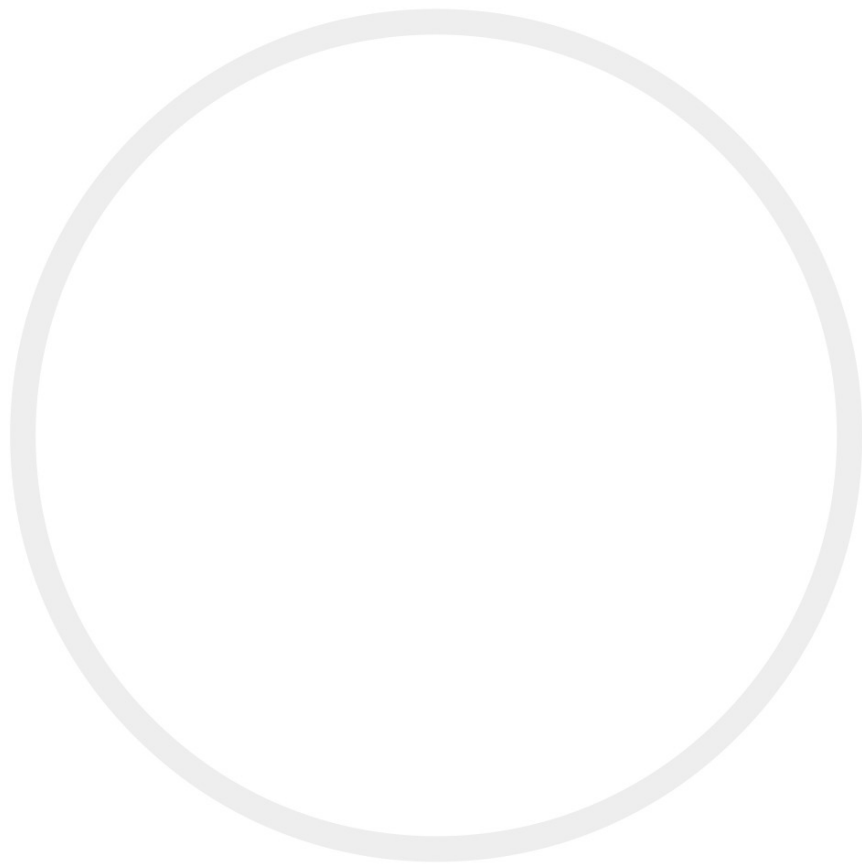

Kiitollisuuden kupla

KIRJOITA, PIIRRÄ TAI LIIMAA SANOJA JA
KUVIA ASIOISTA, JOISTA OLET
KIITOLLINEN.

Minun ja äidin aamuhetki päiväryhmässä

Aamupäivän aiheena oli se, mistä minä pidän eli -----

Äiti päätti, että ruoaksi tehdään -----

Iltapäivällä äidit tekivät yhdessä -----

Äiti päätti aiheista, koska -----

Paras hetkeni meidän päivässämme oli -----

Meistä kuvia:

Minun aamuhetkeni päiväryhmässä

---.---.---

Aamupäivällä oli aiheena se, mistä äiti ajatteli minun pitävän eli _____

Äiti päätti aiheesta, koska _____

Kuinka hetkeni sujui äidin mukaan: _____

Parasta meidän aamuhetkessämme oli _____

Meistä kuvia:

Äidin hyvinvoinnin top 3

Juttelukaverit

1. _____
2. _____
3. _____

Rentoutumiskeinot

1. _____
2. _____
3. _____

Urheilu- ja
liikuntamuodot

1. _____
2. _____
3. _____

Ruoat

1. _____
2. _____
3. _____

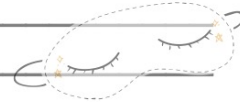

Ajanvietteet

1. _____
2. _____
3. _____

Nukahtamisrutiinit

1. _____
2. _____
3. _____

Hyvinvointilupaus itselleni: _____

_____

_____

Lapsen hyvinvoinnin top 3

Leikkikaverit

1. _____
2. _____
3. _____

Rentoutumiskeinot

1. _____
2. _____
3. _____

Liikunta

1. _____
2. _____
3. _____

Ruoat

1. _____
2. _____
3. _____

Ajanvietteet

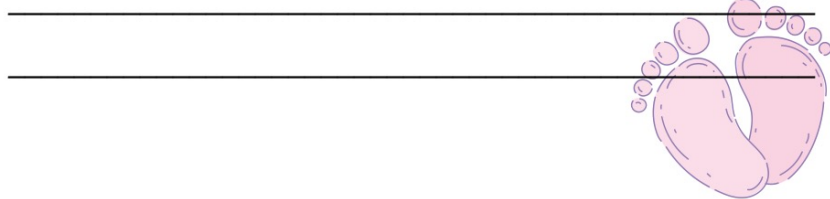
1. _____
2. _____
3. _____

Nukahtamisrutiinit

1. _____
2. _____
3. _____

Hyvinvointilupaus lapselleni: _____

(Tämä apuna ryhmän toiminnassa)

Minun nimeni _____

Vanhempani nimi _____

Lempileikkini on _____

Pidän siitä, että _____

Mutta en pidä _____

(Valokuva lapsesta)

Näitä asioita voisin harjoitella:

Näillä asioilla rauhoitun: _____

Ruokailuaikani: _____

Allergiani:

Nukun:

Muuta huomioitavaa:

Vuorovaikutus on kahden ihmisen välistä vastavuoroista kommunikointia, joka tapahtuu puheella, ilmeillä, eleillä, ääntelyillä tai katseilla. Puhuessamme toiselle, sanojen lisäksi on tärkeää se, millaista äänensävyä käytämme.

Vuorovaikutuksenne kehittyy joka päivä, kun hoidat vauvaasi, reagoit hänen tunteisiin ja olet läsnä.

Viettäessäsi aikaa vauvasi kanssa

Katso vauvaa silmiin läheltä, jotta hänkin näkee sinut hyvin.

Liioittele ilmeitäsi, varsinkin hymyä.

Pidä vauvaa lähelläsi ja keinuttele häntä sylissäsi.

Leikittele vokaaleilla, laula ja hassuttele. Voit laulaa tuttuja lauluja tai keksiä omia!

Äännä huolella ja toistele sanoja vauvalle, jotta ne tulevat tutuksi.

Käytä lyhyitä ja selkeitä lauseita.

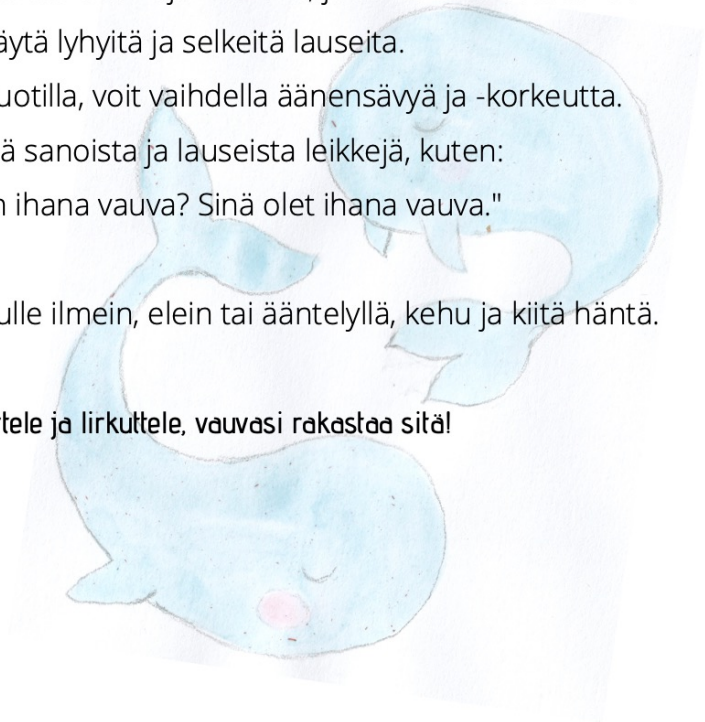
Puhu laulavalla nuotilla, voit vaihdella äänensävyä ja -korkeutta.

Voit tehdä sanoista ja lauseista leikkejä, kuten:

"Kuka on ihana vauva? Sinä olet ihana vauva."

Kun lapsi vastaa sinulle ilmein, elein tai ääntelyllä, kehu ja kiitä häntä.

Lepertele ja lirkuttele, vauvasi rakastaa sitä!

MITÄ LAPSENI TARVITSEE?

Jokaisen lapsen perustarve on olla hoivattu ja rakastettu

Ympyröi asiat, joita lapsesi tarvitsee. Voit myös lisätä sanoja, jos jokin mielestäsi tärkeä sana puuttuu.

Tulla kuulluksi
Huomio
Aikaa vanhemman kanssa
Rakkaus
Kannustus
Läheisyys
Suojelu
Uni
Rajojen asettaminen
Puhuminen
Nälän tai janon tunteen tyydyttäminen
Lohdutus
Ilo
Itseluottamus
Selvän aikuisen tarve
Apua tunteiden kanssa
Hellyys
Ystävät
Turvallisuuden tunne
Huolettomuus

Onko näissä asioissa jokin, mitä lapsesi tarvitsee, mutta ei saa?

Rutiinit

- Säännöllisyys luo minulle turvallisuuden tunteen ja opin ennakoimaan tapahtumia
- Olethan valmis muuttamaan omia suunnitelmiasi, jos minun tarpeet niin vaatii? (sairaus, matkat)
- Säännöllisyys arjessamme on molempien etu
- Ennakoitko materiaalitärkeeni; maito, vaipat, ruoka...?
- Tarvitsen rauhallista unta, jotta jaksan kasvaa
- Kuuntele minua, jokainen vauva on yksilö

Hoiva ja huolenpito

- Tarvitsen säännöllisesti oikeanlaista ja iänmukaista ruokaa.
- Kasvoni, käteni ja peppuni tulee pestä päivittäin, aina kun on tarvetta. Minun tulisi myös kylpeä säännöllisesti.
- Onhan vaatteeni puhtaat ja säänmukaiset?
- Sairastuessani tarvitsen erilaista huomiota
- Tarvitsen läsnäoloasi ja huolenpitoa

Arvostava ja hellä kohtelu

- Juttele minulle, jotta tiedän mitä tapahtuu seuraavaksi ja meidän vuorovaikutus paranee
- Katsele ja ihastele minua, katsekontakti on tärkeää
- Pidäthän minua hellästi lähelläsi ja pidät minut turvassa?
- Sanoita tunteeni, kerro minulle mitä ajattelen, ja miksi minusta tuntuu näin
- Vastaa tunteisiini
- Huomioi minut kehitystasoni mukaisesti. tarpeeni lisääntyvät vähitellen
- Kohtele minua hyvin ja ole minulle turvallinen
- Opetä minulle, kuinka pyytää anteeksi
- Arvosta minua ja persoonallisuuttani

Vastavuoroisuus

- Juttele minulle
- Katsele minua
- Ota minut syliin ja kosketa minua
- Suukota minua
- Helli minua ja hassuttele kanssani
- Leiki kanssani
- Lohduta, kun minua surettää
- Iloitse kanssani
- Opetä minua olemaan itsekseni
- Haluan olla sinulle kaikkein tärkein

Rooli perheessä ja suvussa

- Minä tarvitsen pysyvän aikuisen vierelleni
- Pidäthän minun lisäksi huolta omasta jaksamisestasi?
- Tutustukaa minuun ja oppikaa tietämään, millainen olen
- En halua, että kotona riidellään
- Ottakaa kuvia, jotta voin nähdä kasvaessani kuvia itsestäni ja minulle tärkeistä ihmisistä
- Älkää viekö minua liian usein vieraille hoitoon
- Muistathan, että minulla on tilanteesta riippumatta aina oikeus molempiin vanhempiini?
- Huolehditko, että saan tavata myös muualla asuvaa vanhempaani?
- Isovanhemmat ovat minulle tärkeitä ja haluaisin tavata heitä

RAKAS _____

MINÄ PIDÄN SINUSTA, KOSKA OLET _____

_____

SINÄ OLET YHTÄ IHANA KUIN _____

_____

SINÄ OLET TODELLA HYVÄ _____ JA
OSAAT _____ TODELLA TAITAVASTI.

TYKKÄÄN _____ SINUN KANSSASI,
SE ON LEMPIPUUHAANI.

TULEN TODELLA ILOISEKSI, KUN _____

TOIVOTAN SINULLE IHANAA JA _____ PÄIVÄÄ!

TERVEISIN _____

Meidän ryhmämme

Vanhempia oli:

Lapsien nimet olivat:

Ohjaajien nimet:

Ryhmän ajankohta:

Kuva ryhmästä

NIMENI TARINA

MUITA VAIHTOEHTOJA
OLIVAT

ISOVANHEMMAT
EHDOTTIVAT

YSTÄVÄT EHDOTTIVAT

TARINAN KIRJOITTI _____

ÄIDIN SUOSIKKIJUTUT

VÄRI _____

RUOKA _____

JUOMA _____

HEDELMÄ _____

HERKKU _____

VIHANNES _____

PELI _____

LIIKUNTA _____

TV-OHJELMA _____

_____

ELOKUVA _____

_____

VUODENAIKA _____

YHTYE _____

KAPPALE _____

KIRJA _____

LEHTI _____

JOUKKUE _____

JULKISUUDEN HENKILÖ _____

_____

LAULAJA _____

KAUPUNKI _____

ISÄN SUOSIKKIJUTUT

VÄRI _____

RUOKA _____

JUOMA _____

HEDELMÄ _____

HERKKU _____

VIHANNES _____

PELI _____

LIIKUNTA _____

TV-OHJELMA _____

_____

ELOKUVA _____

_____

VUODENAIKA _____

YHTYE _____

KAPPALE _____

KIRJA _____

LEHTI _____

JOUKKUE _____

JULKISUUDEN HENKILÖ _____

_____

LAULAJA _____

KAUPUNKI _____

VANHEMMAN SUOSIKKIJUTUT

VÄRI_____

RUOKA_____

JUOMA_____

HEDELMÄ_____

HERKKU_____

VIHANNES_____

PELI_____

LIIKUNTA_____

TV-OHJELMA_____

ELOKUVA_____

VUODENAIKA_____

YHTYE_____

KAPPALE_____

KIRJA_____

LEHTI_____

JOUKKUE_____

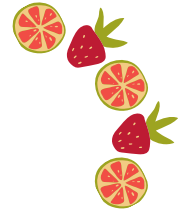
JULKISUUDEN HENKILÖ_____

LAULAJA_____

KAUPUNKI_____

KESÄN ODOTUSTA

OLISIPA KESÄLLÄ _____

SAISIMMEPÄ SYÖDÄ _____

PÄÄSISIMMEPÄ KATSOMAAN _____

AIOMME AINAKIN _____

ODOTAMME ENITEN _____

ÄITI AIKOO _____

LAPSI AIKOO _____

VIIME KESÄN PARAS JUTTU OLI _____

JOULUN ODOTUSTA

OLISIPA JOULUNA _____

SAISIMMEPA SYÖDÄ _____

TOIVOISIMME LAHJAKSI _____

AIOMME AINAKIN _____

ODOTAMME ENITEN _____

ÄITI AIKOO _____

LAPSI AIKOO _____

VIIME JOULUN PARAS JUTTU OLI _____

VIETÄMME JOULUN _____

_____ KANSSA

LAPSEN SUUSTA

KIRJAA TÄHÄN SIVULLE LAPSESI HAUSKOJA
JA IKIMUISTOISIA SANOJA JA LAUSEITA

LASTENPSYKIATRI JARI SINKKOSEN NEUVOIHIN PERUSTUVA
7 TAPAA KERTOA VAUVALLE, ETTÄ HÄN ON RAKAS

1. Rakastava katse

Vauva näkee lähimmän hoitajansa, useimmiten vanhempansa kasvoissa myös itsensä. "Sinä näyttää rakastavalta ja ihanalta, niinpä olen itsekin rakastava ja ihana". Tätä katsetta ei voi harjoitella, se syntyy viettämällä aikaa lapsesi kanssa. Unohda arkiset kiireet ja keskity viettämään aikaa lapsesi kanssa.

Sinä saat unelmoida rauhassa, uiskennella onnellisuudessasi ja olla yhtä vauvasi kanssa. Kaiken muun ehtii myöhemminkin.

2. Itku on viesti

Vanhemman tehtävä on lohduttaa ja tasoittaa vauvan stressihuippuja, vauva ei kykene siihen itse. Lapsen keuhkot eivät vahvistu huutamalla, vaikka niin ennen uskoteltiin. Itku on vauvan tapa kommunikoida ja se kuuluu kiintymyssuhteen rakentumiseen, se on syy-seuraus reaktio: "kuinka vanhempi toimii kun minä itken?". Kun vauva itkee, vanhempi tulee auttamaan.

3. Opi tuntemaan vauvasi

Tutustu vauvaasi ja ota selvää, minkälainen hän on. Onko hän rauhallinen vai vauhdikas? Miltä hän näyttää ja kuulostaa, kun hän on nälkäinen, onnellinen tai kiukustunut? Mistä hän pitää ja mitä hän inhoaa? Ole avoin, et voi vielä tietää minkälainen hänestä kasvaa. Jokainen vauva on erilainen ja uuteen ihmiseen voi tutustua vain ajan kanssa, ilman ennakko-odotuksia. On hämmästyttävää, kuinka samoista geeneistä ja samassa ympäristössä jokaisesta lapsesta kasvaa omanlaisensa.

4. Vauva tarvitsee tilaisuuden rauhoittua

Vauva tarvitsee aikuista rauhoittuakseen, mutta hän sietää pieniä ja satunnaisia pettymyksiä. Vauvan tarpeet tulee tyydyttää, mutta ei ylitydyttää. Vanhemman ollessa lapselleen omistautunut, mutta samalla ollessaan välillä omissa oloissaan, lapsi kehittää omia keinoja selvitä tilanteista. Jos täytät vauvasi tarpeet ennen kuin hän ehtii pyytämään, et anna hänelle tilaisuutta kehittää selviytymistaitoja.

Muista kuitenkin, että toistuva lapsen tarpeiden laiminlyönti ei ole kenenkään eduksi. Toistuva laiminlyönti aiheuttaa vauvalle stressiä ja se on lapsen kaltoinkohtelua.

5. Vauva haluaa leikkiä

Vauvanhoito ei ole vain hyssyttelyä, vaipanvaihtoa ja valvomista. Hulluttele vauvasi kanssa, sillä vauvoilla on huumorintajua! Hassuttelu on vauvalle myös tapa käsitellä hieman pelottaviakin asioita turvallisesti. Vanhemman mennessä harson taakse piiloon ja ilmestyessään äkkiä näkyviin, sanoen "pöö", vauva nauraa myös helpotuksesta, sillä vanhempi ei kadonnutkaan oikeasti. Muista leperellä ja puhua vauvalle, vaikka hän ei sanojasi vielä ymmärräkään. Vanhemman puhe on juuri sitä, missä vauvan kuuloalue on aluksi tarkimillaan. Vähitellen leikin lomassa voit alkaa nimeämään asioita lapselle.

6. Sylä ei ole koskaan liikaa

Ennen väitettiin, että pitäessä lasta liikaa sylissä, hän ei koskaan lähde siitä pois. Tämä väite on kuitenkin tarua.

Runsas fyysinen hellittely auttaa lasta muodostamaan vahvan itsetunnon ja kokemuksen hyvydestä. Vauvaa ei voi pitää sylissä, silittää tai suukotella liikaa. Lapsi kasvaa onnelliseksi rakkaudesta.

7. Sinua tarvitaan

Lasten kanssa ei ole aina auvoista. Siihen kannattaa valmistautua ja ymmärtää, että vanhemmuudessa on välillä kielteisiäkin tunteita. Nämä ajatukset eivät ole vaarallisia eivätkä ne satuta lastasi.

Vanhemman ääni ja tuoksu ovat lapselle aluksi läheisimmät, äiti on usein lapselle ensimmäinen kiintymyssuhde. Ensimmäisen lapsen kohdalla vanhemman voi yllättää se, kuinka paljon lapsi tarvitsee huolenpitoa ja huomiota. Perheessä isällä on oma roolinsa, mutta pieni vauva on riippuvaisempi äidin läheisyydestä.

Vauva- aika kestää lopulta vain hetken, vauvalle tuo aika on korvaamatonta ja hän tarvitsee sinua kasvaakseen.

(Vauva 6/2015)

Arki sujuu lapsilla ja vanhemmilla mukavammin, kun se on ennakoitua. Ennakoitavuus luo lapselle turvaa ja jatkuvuuden tunnetta.

Selkeä ja toistuva arjen rytmi on paras perusta lapsen hyvinvoinnille.

Lapsen ja aikuisen elämään tulee kuulua jokaisena päivänä **lepoa, ulkoilua ja terveellistä ravintoa.**

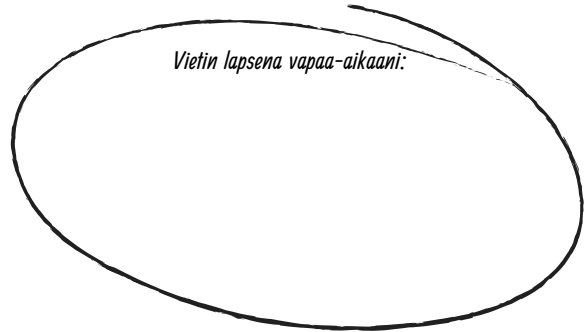
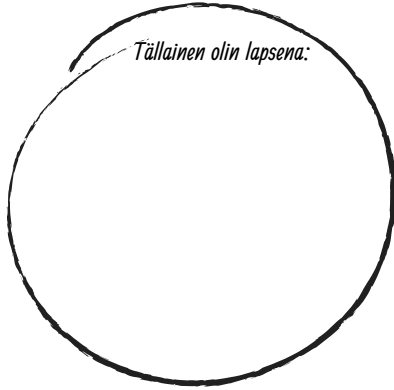
Lapsi tarvitsee *leikkiä* yksin ja yhdessä, *hellyyttä*, *vanhemman jakamatonta huomiota* sekä *arjentaitojen opettelua* hänen ikätasonsa huomioiden.

Kasvun ja kehityksen perusta on toimiva arki ja sen mukana tulevat **ritiinit**. Lapselle tavallinen arkipäivä tuo uusia elämyksiä ja kokemuksia, joita hän jakaa vanhempansa kanssa. Jokainen päivä on lapselle uusi seikkailu ja oppimiskokemus.

- Millainen teidän arki on?
- Mitä asioita siihen kuuluu?
- Onko arkenne säännöllistä? Mitä on säännöllisyys/epäsäännöllisyys?
- Millaiselta arki tuntuu? Tunnetko väsymystä, iloa, kiitollisuutta, surua...
- Mitä teet kun lapsesi nukkuu tai leikkii itsekseen?
- Mikä piristää päiväänne?
- Millaisia arkitaitoja sinulle on kehittynyt? Osaatko tehdä nykyään paljon yhdellä kädellä, tiedät missä kaupungilla sijaitsee vauvanhoitohuoneita...
- Kuinka vanha vauvasi oli, kun hänelle vakiintui tietty rytmi vuorokauteen?
- Herääkö lapsesi öisin?
- Saatko riittävästi apua arkeesi? Tiedätkö mistä voit pyytää apua?

KERRO MINULLE LAPSUUDESTASI

Tämän sivun on täyttänyt _____ . Olen syntynyt vuonna _____ .

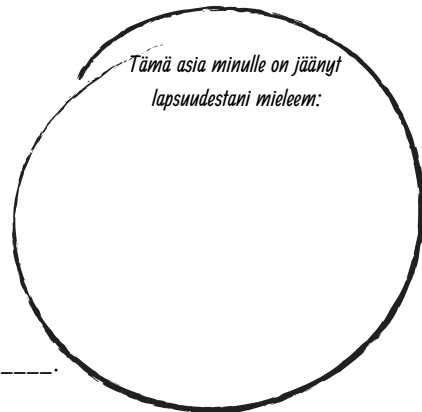

Paras vuodenaika mielestäni oli _____ , koska _____ .

Lempiruokaani oli _____ mutta en pitänyt _____ .

Maailma oli minun lapsuudessani:

Neuvoni sinulle _____ .

Haluan rohkaista sinua _____
 _____ .

Haluan kertoa sinulle _____
 _____ .

Päiväryhmän päättyessä

AJATUKSIANI

Mikä oli mielestäni mielekkäintä ryhmässä? _____

_____

Minkälaisia voimavaroja tai rutiineja olen saanut ryhmästä? _____

_____

Mikä asia tai tapahtuma on jäänyt parhaiten mieleeni? _____

_____

Mitä mieltä lapseni oli ryhmästä? _____

_____

Mitä uutta me opimme yhdessä? _____

_____

Ajatuksiani _____

_____

_____

_____

